

Briuselis, 2022 m. rugsėjo 19 d.
(OR. en)

12551/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0295 (NLE)

FIN 931
RESPR 27
CADREFIN 139
POLGEN 122

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPRez
gavimo data:	2022 m. rugsėjo 18 d.
kam:	Tarybos generaliniam sekretoriatui
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 485 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS ĮGYVENDINIMO SPRENDIMO dėl priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 485 final.

Pridedama: COM(2022) 485 final

Briuselis, 2022 09 18
COM(2022) 485 final

2022/0295 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS ĮGYVENDINIMO SPRENDIMAS

**dėl priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų
Vengrijoje**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- (1) 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo¹ (toliau – Sąlygų reglamentas) 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[a]titinkamų priemonių imamasi tais atvejais, kai pagal 6 straipsnį nustatoma, kad teisinės valstybės principų pažeidimai valstybėje narėje daro pakankamai tiesioginį poveikį patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ar Sąjungos finansinių interesų apsaugai arba kelia didelę riziką, kad toks poveikis bus daromas“.
- (2) Sąlygų reglamento 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[n]ustačiusi, kad esama pagrįstų priežasčių manyti, jog 4 straipsnyje nustatytos sąlygos yra tenkinamos, Komisija nusiunčia atitinkamai valstybei narei rašytinį pranešimą, kuriame išdėsto faktines aplinkybes ir konkrečias priežastis, kuriomis ji grindė savo išvadas, nebent ji mano, kad kitos Sąjungos teisės aktuose nustatytos procedūros leistų jai veiksmingiau apsaugoti Sąjungos biudžetą“.
- (3) Remiantis Sąlygų reglamento 6 straipsnio 9 dalimi, „[j]ei Komisija mano, kad 4 straipsnyje nustatytos sąlygos yra tenkinamos ir kad valstybės narės pagal 5 dalį pasiūlytomis taisomosiomis priemonėmis, jei tokių pasiūlyta, netinkamai reaguojama į Komisijos pranešime pateiktas išvadas, ji pateikia Tarybai pasiūlymą dėl įgyvendinimo sprendimo dėl atitinkamų priemonių per vieną mėnesį nuo valstybės narės pastabų gavimo dienos arba, jeigu pastabų nepateikta, nepagrįstai nedelsdama ir bet kuriuo atveju per vieną mėnesį nuo <...> nustatyto termino.“
- (4) 2021 m. lapkričio 24 d. Komisija išsiuntė Vengrijai prašymą pateikti informaciją (toliau – prašymas pateikti informaciją) pagal Sąlygų reglamento 6 straipsnio 4 dalį ir į ją Vengrijos valdžios institucijos atsakė 2022 m. sausio 27 d.
- (5) 2022 m. balandžio 27 d. Komisija nusiuntė Vengrijai rašytinį pranešimą pagal Sąlygų reglamento 6 straipsnio 1 dalį (toliau – pranešimas). Pranešime pateiktos Komisijos išvados dėl kelių problemų, susijusių su Vengrijos viešųjų pirkimų sistema, įskaitant viešųjų pirkimų procedūrų sisteminius pažeidimus ir trūkumus; didelį konkursų, kuriuose dalyvauja vienas dalyvis, skaičių ir mažą konkurencijos intensyvumą viešųjų pirkimų srityje; su preliminariųjų sutarčių naudojimu susijusias problemas; interesų konfliktų nustatymo, prevencijos ir ištaisymo problemas; susirūpinimą dėl viešojo intereso patikos fondų naudojamų Sąjungos lėšų. Šios problemos ir jų pasikartojimas laikui bėgant rodo Vengrijos valdžios institucijų sisteminę nepajėgumą, nesėkmę ar nenorą užkirsti kelią sprendimams, kuriais pažeidžiama taikytina teisė, susijusi su viešaisiais pirkimais ir interesų konfliktais, ir taip tinkamai kovoti su korupcijos rizika. Taip pažeidžiamas teisinės valstybės principas, visų pirma teisinio tikrumo ir vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo principai, ir tai kelia susirūpinimą dėl valdžių padalijimo. Be to, pranešime pateiktos išvados dėl tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo, taip pat kovos su korupcija sistemos: kyla papildomų problemų, susijusių su veiksmingo įtariamos nusikalstamos veikos tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo apribojimais, prokuratūrų organizavimu ir tuo, kad nėra veikiančios ir veiksmingos kovos su korupcija sistemos. Šios problemos taip pat laikytinos teisinės valstybės principų, visų pirma

¹ OL L 433I, 2020 12 22, p. 1.

teisinio tikrumo, vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo ir veiksmingos teisminės apsaugos principų, pažeidimais. Kaip nurodyta pranešime, šie pažeidimai daro poveikį Sąjungos finansiniams interesams arba kelia didelę riziką, kad toks poveikis bus daromas, o taikant kitas Sąjungos teisės aktuose nustatytas procedūras tų interesų nebūtų galima apsaugoti veiksmingiau nei Sąlygų reglamentu. Pranešime Komisija taip pat paprašė Vengrijos pateikti tam tikros informacijos ir duomenų, susijusių su faktiniais elementais ir priežastimis, kuriais ši šalis grindė atsakyme į prašymą pateikti informaciją savo padarytas išvadas. Be to, iškelti klausimai dėl potencialiai susijusių teisminių institucijų nepriklausomumo problemų. Pranešime Komisija suteikė Vengrijos valdžios institucijoms du mėnesius pastaboms pateikti.

- (6) 2022 m. birželio 27 d. Vengrija atsakė į pranešimą (toliau – pirmasis atsakymas). 2022 m. birželio 30 d. ir liepos 5 d. raštais Vengrijos teisingumo ministrė pateikė daugiau informacijos, papildančios pirmąjį atsakymą. Be to, 2022 m. liepos 19 d. Vengrija išsiuntė papildomą raštą, kuriame, reaguodama į pranešime pateiktas išvadas, pasiūlė keletą taisomųjų priemonių, į kurias nebuvo galima atsižvelgti vertinant pirmąjį atsakymą, nes raštas buvo pateiktas per tą labai vėlyvą proceso etapą, t. y. prieš pat Komisijai priimant sprendimą dėl kito procedūros etapo. Kitame Sąlygų reglamente numatytos procedūros etape, laikydamosi lojalios bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis principo, Komisija į visus svarbius tuose papildomuose raštuose nurodytus elementus atsižvelgė.
- (7) Komisija laikėsi nuomonės, kad pirmajame atsakyme ir papildomuose raštuose (jie išsiųsti 2022 m. birželio 30 d. ir liepos 5 d.) nebuvo nurodytos tinkamos taisomosios priemonės, kurių būtų tinkamai imtasi pagal Sąlygų reglamentą.
- (8) Remdamasi Sąlygų reglamento 6 straipsnio 7 dalimi, 2022 m. liepos 20 d. Komisija Vengrijai išsiuntė raštą (toliau – ketinimų raštas), kuriame tai valstybei narei pranešė savo vertinimą pagal Sąlygų reglamento 6 straipsnio 6 dalį ir priemones, kurias numatė siūlyti priimti Tarybai pagal to reglamento 6 straipsnio 9 dalį, jeigu nebus imtasi tinkamų taisomųjų priemonių. Todėl pagal Sąlygų reglamento 6 straipsnio 7 dalį Vengrija buvo paraginta per vieną mėnesį pateikti savo pastabas, visų pirma dėl numatomų priemonių proporcingumo.
- (9) Per Sąlygų reglamento 6 straipsnio 7 dalyje nustatytą vieno mėnesio terminą, 2022 m. rugpjūčio 22 d., Vengrija atsakė į ketinimų raštą (toliau – antrasis atsakymas).
- (10) Antrajame atsakyme Vengrija pakartojo pirmajame atsakyme pateiktus argumentus ir kritikavo vykdomos procedūros eigą. Ji ginčijo ketinimų rašte numatytų priemonių proporcingumą. Kartu Vengrija pateikė septyniolika taisomųjų priemonių. Šis pasiūlymas pateiktas po Komisijos ir Vengrijos valdžios institucijų techninių diskusijų, vykusių tarnybų lygmeniu pagal lojalios bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis principą. 2022 m. rugsėjo 13 d. Vengrija išsiuntė Komisijai raštą, kuriame pateiktas paaiškinimas ir tolesni įsipareigojimai pagal siūlomas taisomasias priemones (toliau – rugsėjo mėn. raštas).

2. PROBLEMOS, TURINČIOS TEISINĖS VALSTYBĖS PRINCIPŲ PAŽEIDIMO POŽYMIŲ

2.1. Viešųjų pirkimų procedūrų sisteminiai pažeidimai ir trūkumai

2.1.1. Komisijos išvados

- (11) Pranešime Komisija nustatė ir ketinimų rašte patvirtino, kad Vengrijos viešųjų pirkimų procedūroms būdingi sisteminiai pažeidimai ir trūkumai. Tokie pažeidimai

buvo nustatyti po vienas po kito atliktų Komisijos tarnybų auditų tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. programavimo laikotarpiais, taip pat po kelių Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) tyrimų, po kurių pateiktos finansinės rekomendacijos dėl didelių sumų susigražinimo. Atsižvelgdama į sisteminių pažeidimų pobūdį, jų pasikartojimą laikui bėgant ir finansinių pataisų, dėl kurių nuspręsta, dydį, Komisija, be kita ko, nustatė, kad ji turi pagrįstų priežasčių manyti, kad Sąlygų reglamento 4 straipsnyje nustatytos sąlygos įvykdytos.

- (12) Be to, iš turimų duomenų matyti, kad procentinė sutarčių, skirtų viešųjų pirkimų procedūrose dalyvavus tik vienam dalyviui, dalis buvo neįprastai didelė; sutartys buvo priskirtos konkrečioms įmonėms, kurios palaipsniui įgijo didelę rinkos dalį; taip pat buvo didelių preliminariųjų sutarčių priskyrimo trūkumų. Komisija šiuos elementus laikė aiškiais rodikliais, kad gali būti pakenkta skaidrumui bei konkurencijai ir, savo ruožtu, patikimam atitinkamose procedūrose naudojamų Sąjungos lėšų finansiniam valdymui, taip pat, tam tikromis aplinkybėmis, padidėjusios korupcijos ir interesų konflikto rizikos rodikliu.
- (13) Be to, Komisija atkreipė dėmesį į Komisijos tarnybų nustatytus didelius trūkumus, susijusius su viešaisiais pirkimais dėl tam tikrų preliminariųjų sutarčių skyrimo, ir nustatė, kad didelį susirūpinimą kelia būsimos preliminariosios sutartys.

2.1.2. *Vengrijos pateiktos pastabos*

- (14) Vengrija pateikė savo viešųjų pirkimų teisės aktų ir praktikos aprašymą. Šalis nurodė, kad, jos nuomone, jos viešųjų pirkimų sistema veikia ir atitinka Europos Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvas. Šiuo klausimu Vengrija nurodė tam tikras 2015 m. Įstatymo Nr. CXLIII dėl viešųjų pirkimų su pakeitimais, padarytais po Komisijos tarnybų auditų, nuostatas ir keletą šios viešųjų pirkimų sistemos elementų, taip pat veiksmus, kurių ji ėmėsi pastaraisiais metais siekdama skatinti konkurenciją ir didinti skaidrumą². Tuo remdamasi Vengrija teigė, kad Vengrijos viešųjų pirkimų praktika dabar atitiks Europos Sąjungos reikalavimus, susijusius su viešųjų pirkimų pažeidimų prevencija ir nustatymu.
- (15) Dėl Komisijos nurodytų pažeidimų Vengrija teigė, kad atitinkamos finansinės pataisos buvo tik iš dalies susijusios su viešųjų pirkimų trūkumais, kad audito metu nustatyti trūkumai nebuvo sisteminio pobūdžio ir kad dėl jų mokėjimai nebuvo nutraukti ar sustabdyti.
- (16) Be to, Vengrijos teigimu, atsižvelgiant į tai, kad Sąlygų reglamentas taikomas tik nuo 2021 m. sausio 1 d., iki tos datos nustatytų tariamų pažeidimų pagal tą reglamentą negalima priskirti prie teisinės valstybės principų pažeidimų. Vengrija taip pat teigė, kad siekiant nustatyti, ar Komisijos tarnybų audito metu nustatyti sisteminiai trūkumai ir pažeidimai yra teisinės valstybės principų pažeidimai, kaip apibrėžta Sąlygų reglamento 2 straipsnio a punkte kartu su 4 straipsnio 2 dalies a punktu, taip pat turi būti nustatyta, kad atitinkamų institucijų ar įstaigų sprendimams negali būti taikoma veiksminga teisminė peržiūra³.

² Vengrija nurodė i) Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimą 2018 m. Įstatymu Nr. LXXXIII, kuriuo panaikinamas ankstesnis subrangos apribojimas, ii) Viešųjų pirkimų kontrolės departamento (VPKD) darbuotojų skaičiaus didinimą ir vidaus mokymo sistemos veikimą, iii) VPKD vidaus procedūrų ir kontrolės praktikos tobulinimą ir gairių perkančiųjų organizacijų specialistams pateikimą, iv) taisyklių, kuriomis reglamentuojamas tam tikrų Sąjungos fondų paramos naudojimas, peržiūrą.

³ Vengrijos nuomone, tai būtų pagrįsta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teismas) sprendimo byloje C-157/21 325 punktu.

- (17) Vengrijos teigimu, tai, kad viešųjų pirkimų procedūrų, kurioms naudojamos Sąjungos lėšos ir kuriose dalyvavo tik vienas konkurso dalyvis, dalis yra mažesnė nei tokių procedūrų, kuriose naudojamos nacionalinės lėšos, dalis, rodo, kad Vengrijos kontrolės sistema, taikoma Sąjungos lėšoms, gali veiksmingai neutralizuoti veiksnius, dėl kurių konkurencija viešųjų pirkimų srityje būtų ribota.
- (18) Vengrija taip pat ginčija metodikos ir pagrindinių duomenų, pateiktų tyrimuose dėl konkurencijos intensyvumo viešųjų pirkimų srityje ir sutarčių skyrimo vos kelioms įmonėms, kurias Komisija nurodė pranešime⁴ ir ketinimų rašte, teisingumą ir patikimumą.
- (19) Dėl preliminariųjų sutarčių Vengrija teigė, kad užtikrinamas aukštas konkurencijos lygis. Siekiant tinkamai skirti sutartį, konkurso procedūra vykdoma dviem etapais: pirma, konkurso dalyviai konkuruoja dėl teisės sudaryti preliminarią sutartį, o tada, jei konkrečios sutartys skiriamos atnaujinus dalyvių varžymąsi, tarp ūkio subjektų vėl atsiranda rinkos konkurencija. Pasak Vengrijos, centrinės valdžios lygmeniu nepriimtas joks sprendimas, pagal kurį būtų reikalaujama, kad šiuo daugiametės finansinės programos (DFP) laikotarpiu visi taikytų preliminarias sutartis.

2.1.3. Komisijos vertinimas

- (20) Nors Vengrija padarė tam tikrų savo teisės aktų ir viešųjų pirkimų sistemos valdymo pakeitimų, atsižvelgiant į turimus duomenis, neatrodo, kad kalbant apie viešųjų pirkimų procedūrų rezultatus šie pokyčiai praktiškai pagerino padėtį. Nepaisant veiksmų, kurių imtasi pastaraisiais metais, dar nepasiektas pakankamas skaidrumas ir iš esmės negalima atlikti veiksmingo ir efektyvaus išorės tikrinimo, kuris yra vienas iš skaidrumo tikslų.
- (21) Priešingai, nei teigė Vengrija, 2014–2020 m. laikotarpiu prašomos finansinės pataisos daugiausia buvo susijusios su sisteminiiais viešųjų pirkimų valdymo trūkumais ir tai pagrindžiama atliktų atitinkamų auditų rezultatais. Per tą laikotarpį šios finansinės pataisos buvo didžiausios, palyginti su bet kuria Sąjungos valstybe nare⁵, o Vengrija to neginčijo. Be to, šie auditai taip pat buvo susiję su valdymo ir kontrolės sistemos veikimu siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi viešųjų pirkimų taisyklių. Taigi jie buvo susiję su sisteminiiais klausimais⁶. Komisija negali sutikti su Vengrijos teiginiu, kad nenutraukti ar nesustabdyti mokėjimai reikštų, jog Komisija nemanė, kad yra didelių trūkumų. Šiuo klausimu reikia priminti, kad net ir rizika, viršijanti 5 % išlaidų, t. y. pirmoji fiksuoto dydžio finansinė pataisa, nustatyta deleguotajame reglamente⁷, gali būti susijusi su dideliu trūkumu. Dideli valdymo ir kontrolės sistemos trūkumai apibrėžiami ne tik pagal kiekybines ribas, bet ir konkrečiai šiuo atveju, kiek tai susiję su esminių pagrindinių reikalavimų arba

⁴ *New Trends in Corruption Risk and Intensity of Competition in the Hungarian Public Procurement from January 2005 to April, Flash Report 2020:1*, May 2020; Budapešto korupcijos tyrimų centras, https://www.crcb.eu/wp-content/uploads/2020/05/2020_hpp_0520_flash_report_1_200526.pdf.

⁵ 2020 m. šalies ataskaita. Vengrija, Briuselis, 2020 m. vasario 26 d., SWD(2020) 516 *final*, p. 43, prieiga per internetą <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0516>.

⁶ Visų pirma pranešimo 10 ir 13 išnašose cituotu auditu REGC214HU0068, kuris buvo ankstyvas prevencinis sistemos auditas.

⁷ 2014 m. kovo 3 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 480/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos (OL L 138, 2014 5 13, p. 5).

taikytinose taisyklėse nustatytų reikalavimų derinio pažeidimais, galinčiais turėti sisteminį poveikį.

- (22) Kalbant apie Sąlygų reglamento taikymo sritį laiko atžvilgiu, iki 2021 m. sausio 1 d. nustatyti sisteminiai teisinės valstybės principų pažeidimai nebuvo ištaisyti, yra pasikartojantys ir tęsiasi po tos datos, o atsižvelgiant į sisteminį ir pasikartojantį ar tęstinį pažeidimų pobūdį ir nuolatinę didelę riziką, kurią jie kelia patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansinių interesų apsaugai po 2021 m. sausio 1 d., jiems gali būti taikomas Sąlygų reglamentas.
- (23) Komisija negali sutikti su Vengrijos teiginiu, kad sisteminiai trūkumai ir pažeidimai gali būti laikomi teisinės valstybės principų pažeidimais, apibrėžtais Sąlygų reglamente, tik jei atitinkamų institucijų ar įstaigų sprendimams negali būti taikoma veiksminga teisminė peržiūra. Iš Sąlygų reglamento aiškiai matyti, kad visi Komisijos nustatyti sisteminiai trūkumai ir pažeidimai, turintys teisinės valstybės principų pažeidimų požymių, yra atskiri pažeidimai ir jiems gali būti taikomas Sąlygų reglamentas. Todėl jokie situacijai, turinčiai teisinės valstybės principų pažeidimo požymių, pagal Sąlygų reglamentą⁸ nereikia papildomos sąlygos, į kurią reikia atsižvelgti.
- (24) Komisija taip pat negali sutikti su Vengrijos pateiktu argumentu, kad viešųjų pirkimų procedūrų, kurioms naudojamos Sąjungos lėšos ir kuriose dalyvavo tik vienas konkurso dalyvis, dalis yra mažesnė nei tokių procedūrų, kuriose naudojamos nacionalinės lėšos, dalis, taigi reikia daryti išvadą, kad Vengrijos kontrolės sistema, taikoma Sąjungos lėšoms, gali veiksmingai neutralizuoti veiksnius, dėl kurių konkurencija viešųjų pirkimų srityje ribota. Tai, kad viešųjų pirkimų, kuriems naudojamos Sąjungos lėšos ir kuriuose dalyvavo tik vienas konkurso dalyvis, buvo mažiau nei viešųjų pirkimų, kuriems naudojamos nacionalinės lėšos ir kuriuose dalyvavo tik vienas konkurso dalyvis, savaime nereiškia, kad viešųjų pirkimų, kuriems naudojamos Sąjungos lėšos, kontrolės priemonės veikia tinkamai. Tai taip pat atsispindėta Tarybos rekomendacijoje dėl 2022 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos, kurioje patvirtinama, kad šios problemos išlieka aktualios ir ateityje^{9, 10}.
- (25) Vengrija nepateikė įrodymų apie naujausius viešųjų pirkimų sistemos patobulinimus (visų pirma susijusius su skaidrumu, konkurencijos intensyvumu, interesų konfliktų patikromis). Iš Komisijos turimų duomenų matyti, kad padidėjo ne tik viešųjų

⁸ Sprendimo byloje C-157/21 325 punkte Teismas nepateikia jokios papildomos teisinės valstybės principų pažeidimo, apibrėžto Sąlygų reglamente, sąlygos, o tik paaiškina bendrosios teisinės valstybės sąvokos elementus.

⁹ Tarybos rekomendacijos dėl 2022 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Vengrijos konvergencijos programos 30 konstatuojamoji dalis ir 4 rekomendacija, prieiga per internetą <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9764-2022-INIT/lt/pdf>. „Viešųjų pirkimų rinka tebėra pažeidžiama dėl antikoncepcinės praktikos. Sutarčių, skirtų per procedūras, kuriose dalyvavo tik vienas konkurso dalyvis, dalis tebėra viena didžiausių Sąjungoje. [...] 2021 m. vasario mėn. Vyriausybė užsibrėžė plataus užmojo tikslą sumažinti viešųjų pirkimų procedūrų, kai teikiamas tik vienas pasiūlymas, procentinę dalį iki mažiau nei 15 %, tačiau tikslaus termino nenustatė“ (4 rekomendacijoje pabrėžta: „Didinti konkurenciją viešųjų pirkimų srityje“).

¹⁰ Taip pat žr. *Public Procurement Authority (2021), Flash Report: Hungarian Public Procurement in Numbers*. Pastaraisiais metais, po 2018 m., fiksuota prastėjančios padėties, susijusios su viešųjų pirkimų procedūrų, kuriose dalyvavo tik vienas konkurso dalyvis, bendru skaičiumi, tendencija, prieiga per internetą https://kozbeszerzes.hu/media/documents/FLASH_REPORT-2021.pdf.

pirkimų sutarčių skyrimo koncentracija, bet ir tikimybė konkursą laimėti įmonėms, kurias galima būtų laikyti politiškai susijusiomis su Vengrijos valdančiosios partijos atstovais toliau – politinių ryšių turinčios įmonės). Biudžeto generalinis direktoratas užsakė tyrimą¹¹, kuriame pateikta 2005–2021 m. sudarytų daugiau kaip 270 000 Vengrijos viešųjų pirkimų sutarčių statistinė empirinė analizė. Tyrimas rodo, kad 2005–2010 m. tikimybė įmonėms, kurias būtų galima laikyti turinčiomis politinių ryšių, sudaryti viešąsias sutartis (naudojant tiek nacionalines, tiek ES lėšas) buvo 1,5–2,1 karto didesnė nei tikimybė, kad pasiseks įmonėms, kurios nebuvo laikomos turinčiomis politinių ryšių. 2011–2021 m. šis skirtumas gerokai padidėjo. Kalbant apie ES finansuojamas sutartis laikotarpiu po 2011 m., tikimybė įmonėms, kurias būtų galima laikyti turinčiomis politinių ryšių, laimėti konkursą buvo 3,3–4,4 karto didesnė nei tikimybė įmonėms, kurios nebuvo laikomos turinčiomis politinių ryšių. Tuo pačiu laikotarpiu, kalbant apie sutartis, finansuojamas tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis, tikimybė įmonėms, kurias būtų galima laikyti turinčiomis politinių ryšių, sudaryti viešąsias sutartis buvo 2,5–3 karto didesnė nei tikimybė, kad pasiseks įmonėms, kurios nebuvo laikomos turinčiomis politinių ryšių. Tyrime daroma išvada, kad tiesioginiai ar netiesioginiai kai kurių įmonių, kurias būtų galima laikyti turinčiomis politinių ryšių, politiniai ryšiai yra lemiamas veiksnys didinant jų galimybes laimėti konkurso procedūras, palyginti su įmonėmis, kurios nebuvo laikomos turinčiomis politinių ryšių, ir gaunant didesnę bendrą laimėtų sutarčių vertę. Be to, tai rodo, kad poveikis yra stipresnis ir priklauso nuo ekonominės veiklos vykdytojo ryšių su valdančiąja partija glaudumo. Apskaičiuota, kad kai kuriais atvejais laikotarpiu po 2011 m. įmonėms, kurias būtų galima laikyti turinčiomis politinių ryšių, sudaryti viešąsias sutartis buvo iki 130 % didesnė nei tikimybė, kad tą padaryti įmonėms, kurios nebuvo laikomos turinčiomis politinių ryšių. Šie duomenys rodo, kad tokia tendencija pastoviai auga ir apima 2021 m. Pastabas patvirtino išvados, padarytos išnagrinėjus tam tikrus konkursų duomenis, susijusius su sutartimis, skirtomis kai kurioms įmonėms, kurias būtų galima laikyti turinčiomis politinių ryšių. Be to, žiniasklaidos ir suinteresuotųjų subjektų pranešimų, kuriuose nurodoma ta pati problema, surinkta turizmo, ryšių ir sporto sektoriuose.

- (26) Dėl preliminariųjų sutarčių Komisija pažymi, kad iš preliminariųjų sutarčių pobūdžio matyti, jog pasirašiusios tokią sutartį įmonės, kurios nedalyvavo pradiniam sutarties sudarymo procese, negali teikti pasiūlymų. Taigi, atsižvelgiant į Komisijos tarnybų auditų metu nustatytus didelius pažeidimus vykdant viešųjų pirkimų procedūras dėl tokių sutarčių skyrimo, dideles sumas, numatytas preliminariosiose sutartyse tokiuose sektoriuose kaip IT sektorius, ir ilgą jų trukmę, labai tikėtina, kad visos sutartys, kurioms naudojamos Sąjungos lėšos, atitinkamame sektoriuje 2021–2027 m. laikotarpiu bus skiriamos tik tam tikroms įmonėms, sugrupuotoms į tam tikrus konsorciumus, kurie dalyvauja sudarant kiekvieną iš skirtingų sutarčių.

¹¹ Budapešto korupcijos tyrimų centro tyrimas *Study on concentration of awards and potential risks of fraud, corruption and conflict of interest in public procurement procedures in Hungary with focus on EU funded public procurements - Empirical analysis of Hungarian public procurement data from 2005 to 2021*. Tyrimas buvo atskirai nusiųstas Vengrijai susipažinti.

2.2. Interesų konfliktų nustatymas, prevencija ir ištaisymas; susirūpinimas dėl viešojo intereso patikos fondų

2.2.1. Komisijos išvados

- (27) Komisija išsakė susirūpinimą dėl Vengrijos gebėjimo taikant specialias IT priemones, pvz., „Arachne“ (t. y. bendrą duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonę, kurią Komisija suteikia valstybėms narėms), pagerinti patikras, susijusias interesų konfliktais naudojant Sąjungos lėšas, priešastimi nurodydama tų priemonių funkcijas ir į priemones Vengrijos valdžios institucijų analitiniais tikslais įkeltus duomenis.
- (28) Komisija taip pat išsakė susirūpinimą dėl to, kad viešojo intereso patikos fondams netaikomos ES viešųjų pirkimų direktyvų taisyklės. Be to, ji išsakė susirūpinimą dėl klausimų, susijusių su interesų konfliktu ir viešojo intereso patikos fondų skaidrumu, įskaitant tai, kad šių patikos fondų valdybų nariams taikoma aiški teisinė interesų konflikto reikalavimų išimtis ir taisyklės dėl interesų konflikto netaikomos Parlamento nariams, valstybės sekretoriams ir kitiems vykdomosios valdžios pareigūnams, kurie tuo pačiu metu gali būti ir tokių patikos fondų valdybos nariai.

2.2.2. Vengrijos pateiktos pastabos

- (29) Kalbant apie patikras, susijusias su interesų konfliktu, Vengrija nepateikė Komisijos prašytos informacijos, tačiau nurodė, kad ji reguliariai siunčia duomenis priemonei „Arachne“ ir ją tam tikru mastu naudoja, kartu primindama, kad pagal ES teisę „Arachne“ naudojimas nėra privalomas. Ginčydama „Arachne“ naudingumą ir teigdama, kad Vengrijos IT sistema (FAIR EUPR) yra veiksmingesnė, ji nurodė vykstančias derybas dėl ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano ir įsipareigojimo šiuo atžvilgiu plačiai naudoti programą „Arachne“.
- (30) Dėl viešųjų pirkimų taisyklių taikymo viešojo intereso patikos fondams Vengrija teigė, kad tokie susirūpinimą keliantys klausimai yra tik teoriniai, nes viešųjų pirkimų tikslais pagal šiuo metu taikomas taisykles (visų pirma pagal Vengrijos viešųjų pirkimų įstatymą) tie patikos fondai jau laikomi perkančiosiomis organizacijomis. Dėl reikalavimų, susijusių su interesų konfliktu ir skirtų šių patikos fondų valdybos nariams, Vengrija teigia, kad Komisijos susirūpinimas yra paprasta hipotezė, aiškiai nurodydama, kad tokių patikos fondų valdybos nariams taisyklės dėl interesų konflikto netaikomos. Be to, ji atkreipė dėmesį į kelias taisykles dėl draudimo dalyvauti procedūroje ir interesų konflikto, kurios tariamai yra įtrauktos į visų šių subjektų įstatus.

2.2.3. Komisijos vertinimas

- (31) Dėl Vengrijos pateiktų argumentų dėl „Arachne“ Komisija pažymi, kad po 2016 m. prevencinio sistemos audito¹² Komisijos tarnybos padarė išvadą, kad Vengrijos IT sistema FAIR EUPR negali būti laikoma turinčia lygiavertes funkcijas kaip „Arachne“ ir kad Vengrijos valdžios institucijų įkeltuose duomenyse nėra tam tikrų kategorijų duomenų¹³, kurie būtini rizikos bandymo funkcijoms atlikti.

¹² Dėl ekonominės plėtros ir inovacijų veiksmų programos.

¹³ Pvz., tiekėjų ir sutarčių lygmeniu.

- (32) Komisija mano, kad net ir tuo atveju, kai viešojo intereso patikos fondai būtų laikomi perkančiosiomis organizacijomis, nes jie atitinka Direktyvos 2014/24/ES¹⁴ 2 straipsnio 1 dalies 4 punkto reikalavimus, tai nereiškia, kad jie perkančiosiomis organizacijomis laikomi visais atvejais. Atsižvelgiant į valdybos narių skyrimo taisykles, gali kilti netikrumas dėl direktyvoje nustatyto valstybės kontrolės kriterijaus, o 50 % valstybės finansavimo riba gali būti taikoma ne visada. Todėl, kaip apibrėžta viešųjų pirkimų direktyvose, viešojo intereso patikos fondai bus laikomi perkančiosiomis organizacijomis ne visais atvejais.
- (33) Kalbant apie klausimus, susijusius su interesų konfliktu ir viešojo intereso patikos fondų skaidrumu, Vengrija nepateikė jokių argumentų, susijusių su šių patikos fondų valdybų nariams taikoma aiškia teisine interesų konflikto reikalavimų išimtimi. Be to, Vengrija nepateikė išsamesnės informacijos apie šiuos įstatus (pvz., ar šios nuostatos pagal įstatymą turi būti įtrauktos į visų viešojo intereso patikos fondų įstatus), taip pat nepateikė įrodymų dėl vykdomos galimos viešojo intereso patikos fondų patikėtinių valdybų narių interesų konflikto kontrolės, kaip konkrečiai prašyta. Šiuo klausimu Komisija pažymi, kad privatinės teisės subjektų, kuriems valstybė dovanojo didelį viešąjį turtą, įsteigimas gali reikšti, kad viešosios šių subjektų veikimo ir valdymo kontrolės nėra. Visų pirma, kompetentingam ministrui perdavus steigėjo teises patikėtinių valdybai, atrodo, kad valstybė praranda bet kokią šių patikos fondų kontrolę. Be to, 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje Komisija taip pat pažymi, kad taisyklės dėl interesų konflikto netaikomos Parlamento nariams, valstybės sekretoriams ir kitiems vykdomosios valdžios pareigūnams, kurie tuo pačiu metu yra ir tokių patikos fondų valdybos nariai, nepaisant to, kad šie subjektai gauna didelį viešąjį finansavimą, dėl kurio didėja korupcijos rizika¹⁵.

3. PAPILDOMOS PRIEŽASTYS, SUSIJUSIOS SU TYRIMU, BAUDŽIAMOJU PERSEKIOJIMU IR KOVOS SU KORUPCIJA SISTEMA

3.1. Tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas

3.1.1. Komisijos išvados

- (34) Pranešime ir ketinimo rašte nurodyta didelė rizika, kad susilpnės veiksmingas tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas bylose, susijusiose su Sąjungos lėšomis, dėl įgaliojimų sutelkimo generalinės prokuratūros rankose, griežtai hierarchinės prokuratūros struktūros, nesant reikalavimo pateikti priežastis, kai bylos priskiriamos ar perskiriamos, nesant taisyklių, kuriomis būtų užkirstas kelias dėl jų priimti savavališkus sprendimus, kurie galėtų trukdyti veiksmingai tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo politikai, taip pat nesant ikiteisminio tyrimo institucijų ar prokuratūros priimtų sprendimų nenagrinėti bylos teisminės peržiūros. Šiuo klausimu Komisija

¹⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 65).

¹⁵ Žr. Komisijos tarnybų darbinio dokumento „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, pridėdamo prie Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės principo taikymo padėtis Europos Sąjungoje“, SWD(2022) 517 *final*, p. 17, „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“.

rėmėsi Komisijos 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos¹⁶ Vengrijai skirtu skyriumi, nurodydama nuo 2015 m.¹⁷ Europos Tarybos Kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) teikiamas rekomendacijas dėl prokurorų ir tai, kad nėra veiksmingų teisių gynimo priemonių prieš prokuratūros sprendimus netirti įtariamoms nusikalstamos veikos, kenkiančios viešajam interesui, įskaitant korupciją ir sukčiavimą, kenkiantį ES finansiniams interesams, ir viešųjų lėšų pasisavinimą¹⁸, arba vykdyti jos baudžiamąjį persekiojimą.

- (35) Kadangi Vengrija su Europos prokuratūra bendradarbiauja tik dvišaliu pagrindu ir nėra dalyvaujanti valstybė narė¹⁹, OLAF lieka vienintelis Sąjungos administracinis tyrimų organas, kompetentingas tirti įtariamus sukčiavimo, korupcijos ar kitos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančios neteisėtos veiklos atvejus.

3.1.2. Vengrijos pateiktos pastabos

- (36) Vengrija nesutiko su Komisijos nuoroda į GRECO rekomendacijas, į kurias vis dar neatsižvelgta, ir, remdamasi naujausiais GRECO duomenimis, palygino Vengrijos įgyvendinimo lygį su kitų valstybių narių įgyvendinimo lygiu²⁰.

- (37) Vengrija taip pat pabrėžė, kad ji neprivalo dalyvauti Europos prokuratūros veikloje, ir pabrėžė, kad su ja yra sudariusi bendradarbiavimo susitarimą ir kad Europos vyriausiasis prokuroras apklausoje nurodė, kad Vengrijos prokuratūra atsakė į visus Europos prokuratūros prašymus. Vengrija teigė, kad valstybėse narėse, kurios tvirčiau bendradarbiauja steigiant Europos prokuratūrą, Europos prokuratūra yra savarankiška įstaiga, veikianti nepriklausomai nuo nacionalinių tyrimų atliekančių institucijų ir prokuratūrų. Dėl šios priežasties nacionalinės teisėsaugos institucijos nesprenžia klausimų, priklausančių Europos prokuratūros kompetencijai. Priešingai, bendradarbiavimas su OLAF iš tiesų gali padidinti veiksmingumą, nes OLAF bendradarbiauja su nacionalinėmis valdžios institucijomis ir taip papildo jų pajėgumus. Be to, Vengrija pabrėžė, kad, išskyrus Vengriją, Europos prokuratūros narėmis nėra kitos keturios ES valstybės narės ir kad šių šalių prokuratūrų veiksmingumas Komisijai nekelia susirūpinimo.

- (38) Kalbant apie i) galimybę generaliniam prokurorui tiesiogiai ar netiesiogiai duoti nurodymus prokurorams ir priskirti ar perskirti bylas ir ii) bylų perdavimo tarp pavaldžių prokurorų kriterijų rinkinį, Vengrija rėmėsi atitinkamomis nacionalinės teisės nuostatomis ir teigė, kad prokuratūros hierarchinė struktūra pati savaime negali būti teisinės valstybės klausimas, ir ginčijo Komisijos teiginį, kad ši struktūra gali turėti įtakos sprendimo baudžiamosiose bylose veiksmingumui. Vengrija taip pat nurodė, kad dabartinis generalinis prokuroras savo įgaliojimų laikotarpiu prokurorų bylų neperskirstė. Be to, Vengrija nurodė, kad Sąjunga gali naudotis nukentėjusiųjų

¹⁶ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, SWD(2021) 714 *final*, prieiga per internetą <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52021SC0714>, p. 8.

¹⁷ GRECO Fourth evaluation round – Evaluation report of 27 March 2015, *Greco Eval IV Rep* (2014) 10E, prieiga per internetą <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c6b9e>.

¹⁸ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, SWD(2021) 714 *final*, prieiga per internetą <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52021SC0714>, 58 išnaša.

¹⁹ Nedalyvaujančios ES valstybės narės su Europos prokuratūra bendradarbiauja dvišaliu pagrindu.

²⁰ GRECO 22nd General Activity Report (2021), prieiga per internetą <https://rm.coe.int/greco-general-activity-report-2021/1680a6bb79>.

teisėmis baudžiamajame procese, susijusiame su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu, ir gali pateikti skundą dėl tyrimo institucijos veiksmų arba veikti kaip prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas. Vengrija taip pat nurodė, kad bylose, iškeltose po OLAF teisminės rekomendacijos perdavimo, Vengrijos prokuratūra visada siūš OLAF sprendimus dėl nutraukto ikiteisminio tyrimo, remdamasi 2022 m. vasario 11 d. su OLAF sudarytu bendradarbiavimo susitarimu. Vengrija pridūrė, kad jei Sąjunga neginčytų atitinkamų sprendimų arba nesiiimtų prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo vaidmens, tai rodytų pritarimą ar neprieštaravimą minėtiems sprendimams.

3.1.3. Komisijos vertinimas

- (39) Priežastis dėl tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo Komisija susiejo su kitomis problemomis, kurias ji nurodė šiuo atveju, visų pirma su viešųjų pirkimų pažeidimais ir trūkumais, taigi pačios savaime jos nebuvo grindžiamos vien GRECO rekomendacijose svarstytais susirūpinti verčiančiais klausimais. Vengrijos veiklos rezultatų įgyvendinant atitinkamas GRECO rekomendacijas palyginimu su kitų valstybių narių veiklos rezultatais Komisijos nurodyti susirūpinimą keliantys klausimai nesprensdžiami. Todėl Komisija pabrėžia, kad pagal Sąlygų reglamentą kiekvienas atvejis, įrodymų mastas ir apimtis, vertinami pagal jų esmę, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes. Be to, nors naujausiame GRECO atliktame Vengrijos vykdomo atitinkamų rekomendacijų įgyvendinimo masto vertinime²¹ nurodytas šioks toks pagerėjimas, nemažai atitinkamų rekomendacijų, susijusių su prokurorams skirtomis korupcijos prevencijos priemonėmis, tebėra neįgyvendintos arba įgyvendintos tik iš dalies.
- (40) Priešingai, nei savo antrajame atsakyme teigia Vengrija, Komisija neturėjo omenyje, kad Vengrija privalės prisijungti prie Europos prokuratūros veiklos. Komisija taip pat gerai žino apie Vengrijos ir Europos prokuratūros dvišalį bendradarbiavimą ir palankiai vertina tinkamą Vengrijos atsaką į Europos prokuratūros prašymus, laikantis lojalaus bendradarbiavimo principo. Atsižvelgiant į tai ir į tai, kad Vengrija nedalyvauja Europos prokuratūros veikloje, Vengrijos prokuratūra yra vienintelė tarnyba, vykdanči nusikaltimų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, tyrimus. Todėl Vengrijos nedalyvavimas Europos prokuratūros veikloje yra svarbus dalykas atsižvelgiant į susirūpinimą keliančius klausimus dėl veiksmingo Vengrijos prokuratūros veikimo. Taigi Vengrijos atveju ir kaip išdėstyta pranešime, OLAF lieka vienintelis Sąjungos administracinis tyrimų organas, kompetentingas tirti įtariamus sukčiavimo, korupcijos ar kitos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančios neteisėtos veiklos atvejus. Nepaisant to, ar valstybė narė dalyvauja Europos prokuratūros veikloje, ar ne, vis tiek yra labai svarbu turėti veiksmingą ir nepriklausomą nacionalinę prokuratūrą, įdiegti tvirtą kovos su korupcija sistemą ir vykdyti veiksmingą bendradarbiavimą su OLAF.
- (41) Kalbant apie Vengrijos pateiktas pastabas dėl prokuratūros, Komisija atsižvelgė į pateiktą informaciją, kuri patvirtino, kad prokuratūros struktūra yra griežtai hierarchinė, ir kurioje aprašyti nušalinimo nuo bylos ir bylų perdavimo reikalavimai ir drausminės procedūros taisyklės. Vengrija nepateikė išsamių atsakymų dėl prokuratūros organizavimo ir veikimo, be kita ko, dėl ikiteisminių tyrimų, susijusių su OLAF teisminėmis rekomendacijomis, kad išsklaidytų Komisijos susirūpinimą. Todėl sisteminės problemos, susijusios su faktiniu tinkamu tyrimų tarnybų ir

²¹ Žr. GRECO, *Fourth Evaluation Round – Second Interim Compliance Report*.

prokuratūros veikimu vykdant nusikaltimų ar kitų Sąjungos teisės pažeidimų, susijusių su Sąjungos biudžeto vykdymu arba Sąjungos finansinių interesų apsauga, tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už juos, tebeverčia susirūpinti, kadangi griežta prokuratūros hierarchinė struktūra didina jos veiksmų laisvę. Komisija laikosi nuomonės, kad tai, jog generalinis prokuroras turi plačius įgaliojimus, taip pat tai, kad prokuratūroje nėra stabdžių ir atsvarų sistemos, gali paveikti veiksmingą tarnybos veikimą ir turėti poveikį Sąjungos finansinių interesų apsaugai.

- (42) Komisija nesutinka su Vengrijos argumentu, kad sprendimo neginčijimas ir prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo vaidmens nesiėmimas rodytų pritarimą ar neprieštaravimą sprendimui nutraukti ikiteisminį tyrimą. Tokiu argumentu ne tik neatsižvelgiama į sprendimus nevykdyti nusikaltimų, susijusių su Sąjungos finansinių interesų apsauga, tyrimo ar nutraukti jų tyrimą, tačiau juo taip pat siekiama Sąjungai perkelti atsakomybę už baudžiamojo persekiojimo veiksmų vykdymą, o tai prieštarauja Sąjungos ir valstybių narių atsakomybės pasidalijimo principui, kuris tiesiogiai išreikštas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 325 straipsniu. Taip pat neturėtų būti suprantama, kad sprendimo nuostata nutraukti ikiteisminį tyrimą remiantis administracinio bendradarbiavimo susitarimu su OLAF rodytų pritarimą ar neprieštaravimą sprendimui nutraukti tyrimą.
- (43) Atsižvelgdama į tai Komisija atkreipia dėmesį į savo vertinimą, kurį per 2022 m. Europos semestrą patvirtino Taryba, kad „[k]ai kyla rimtų įtarimų, sistemingai trūksta ryžtingų veiksmų tiriant su aukšto lygio pareigūnais ar jų artimiausiais asmenimis susijusius korupcijos atvejus ir persekiojant pažeidėjus. Susirūpinimą vis dar kelia atsakomybė už sprendimus baigti tyrimus, nes nėra veiksmingų priemonių, kuriomis būtų galima užginčyti prokuratūros sprendimus netraukti baudžiamajon atsakomybėn už įtariamą nusikalstamą veiką²². Dėl šios problemos pateikta rekomendacija „[s]tiprinti kovos su korupcija sistemą, be kita ko, stiprinant baudžiamąjį persekiojimą <...>“²³. Komisija taip pat pabrėžia, kad 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos Vengrijai skirtame skyriuje Vengrijai rekomenduota gerinti tyrimų, baudžiamojo persekiojimo ir galutinių sprendimų aukšto lygio korupcijos bylose rezultatus²⁴.

3.2. Kovos su korupcija sistema

3.2.1. Komisijos išvados

- (44) Komisija pabrėžė, kad kovos su korupcija strategijoje arba platesnėje sistemoje (be kita ko, pavyzdžiui, taisyklėse dėl interesų konflikto, tikrosios nuosavybės, lobistinės veiklos ir turto deklaravimo) nepateikta nuostatų ar veiksmų, susijusių su veiksminga nusikalstamų veikų, galinčių padaryti poveikį patikimam Sąjungos biudžeto valdymui arba Sąjungos finansinių interesų apsaugai, prevencija ir represija. Ji taip pat nurodė nuolatinius susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su aukšto lygio korupcijos prevencijos ir taisomaisiais veiksmais ir pabrėžė, kad Vengrijos valdžios

²² Tarybos rekomendacijos dėl 2022 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Vengrijos konvergencijos programos 26 punktas, prieiga per internetą <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9764-2022-INIT/lt/pdf>.

²³ Tarybos rekomendacijos dėl 2022 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Vengrijos konvergencijos programos 4 rekomendacija, prieiga per internetą <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9764-2022-INIT/lt/pdf>.

²⁴ 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, p. 2.

institucijos nepateikė informacijos apie priemones, kurių ėmėsi siekdamas susigrąžinti sumas, kurias paveikė pažeidimai, dėl kurių projektai neteko Sąjungos finansavimo, taip pat nepateikė duomenų apie susigrąžintas sumas. Atsižvelgdama į tai Komisija taip pat nurodė nacionalinių teisės aktų apribojimus, susijusius su bendradarbiavimu tais atvejais, kai ekonominės veiklos vykdytojai priešinas, kurie turėtų įtakos bendradarbiavimu su OLAF veiksmingumui.

3.2.2. Vengrijos pateiktos pastabos

- (45) Vengrija suabejojo Komisijos nurodytu korupcijos suvokimo indeksu, kuris kartu su kitais rodikliais leidžia daryti išvadą, kad pagal korupcijos prevencijos, nustatymo ir ištaisymo rezultatus Vengrija yra tarp mažiausiai balų surinkusių valstybių narių. Šiuo klausimu Vengrija nurodė 2018 m. paskelbtą Jungtinio tyrimų centro analizę²⁵, kurioje raginama korupcijos suvokimo indekso rezultatus vertinti atsargiai. Vengrija taip pat nurodė 2020 m. birželio mėn. paskelbtą specialiąją „Eurobarometro“ apklausą Nr. 502 dėl korupcijos suvokimo (pranešime nenurodytas rodiklis), pagal kurią Vengrijos rezultatai yra geresni nei aštuonių kitų valstybių narių. Be to, Vengrija paminėjo 2022 m. gegužės mėn. Eurojusto ataskaitą²⁶, kad patvirtintų, kad pagal dalyvavimą tiriant korupcijos bylas šalis yra per vidurį.
- (46) Dėl kovos su korupcija sistemos Vengrija nurodė 2020–2022 m. korupcijos prevencijos strategiją, ir ginčijo Komisijos išvadą, kad (beveik pusės) priemonių įgyvendinimo terminas buvo pratęstas. Pasak Vengrijos, dėl COVID-19 pandemijos nebuvo įmanoma rengti fizinių mokymų, konsultacijų ar vykdyti mokslinių tyrimų, todėl strategijos įgyvendinimo terminas buvo pratęstas iki 2023 m. birželio 30 d. Be to, Vengrija nurodė, kad konkrečios 2020–2022 m. kovos su korupcija strategijos intervencinės priemonės ir tvarkaraštis buvo įtraukti į 2020 m. birželio 19 d. Vyriausybės sprendimą Nr. 1328/2020.
- (47) Vengrija taip pat ginčijo teiginį, kad administracinių institucijų pranešimai apie galimus pažeidimus, apie kuriuos praneša pranešėjai, atlieka nedidelį vaidmenį vykdant nusikalstamų veikų tyrimus, nurodydama, kad Nacionalinė apsaugos tarnyba (NVSZ) neturi tyrimo įgaliojimų, tačiau tikrina, ar įtarimai yra teisingi ir inicijuoja atitinkamus tolesnius veiksmus. Ji taip pat ginčijo Komisijos išvadą, kad Nacionalinė mokesčių ir muitų administracija gali pradėti tyrimą, tik jeigu baudžiamąjį tyrimą pradėjo ir tyrimų tarnybos, ir nurodė atitinkamas nacionalinės teisės aktų nuostatas.
- (48) Dėl turto deklaracijų Vengrija pareiškė, kad Nacionalinės Asamblėjos nariams ir aukščiausiesiems politiniams vadovams taikoma Vengrijos turto deklaravimo sistema yra perimta kaip geroji tarptautinė praktika iš Europos Parlamento.
- (49) Be to, nors iš pradžių Vengrija teigė, kad ES teisės aktuose ir valstybių narių teisės aktuose aukšto lygio korupcijos sąvoka nėra konkrečiai apibrėžta, antrajame atsakyme ji rėmėsi rengiant 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą jos pateikta informacija apie kovą su aukšto lygio korupcija. Ji taip pat ginčijo korupcijos sąvokos taikymo sritį pagal Sąjungos teisę.

²⁵ Žr. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC113251>.

²⁶ *Eurojust Casework on Corruption: 2016-2021 Insights*, May 2022, prieiga per internetą www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-case-work-on-corruption-2016-2021-insights-report.pdf.

3.2.3. Komisijos vertinimas

- (50) Pažymėtina, kad i) Komisija aiškiai nurodė, kad į korupcijos suvokimo indeksą buvo atsižvelgta kaip į papildomą rodiklį, ii) pati Vengrija pripažino, kad pagal 2021 m. korupcijos suvokimo indeksą jos rezultatai buvo vieni iš prasčiausių (antra pozicija nuo galo), ir, svarbiausia, iii) korupcijos suvokimo indekso apskaičiavimo metodika buvo pakeista iš karto po Jungtinio tyrimų centro analizės, siekiant laikytis Komisijos rekomendacijų²⁷. Dėl Vengrijos argumento, grindžiamo specialiąja „Eurobarometro“ apklausa, Komisija pažymi, kad iš 2022 m. liepos 13 d. paskelbtos specialiosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 523²⁸ dėl korupcijos matyti, kad 91 % Vengrijos respondentų mano, jog korupcija jų šalyje plačiai paplitusi, ir tai gerokai viršija 68 % ES vidurkį. Be to, yra požymių, kad vis daugiau žmonių mano, jog korupciniai ryšiai egzistuoja ir tarp verslo ir politikų, nes 74 % apklaustųjų mano, kad sėkmingai vykdyti verslą įmanoma tik turint politinių ryšių. Dėl nuorodos į Eurojusto ataskaitą Komisija primena, kad Eurojustas registruoja tik tarpvalstybines bylas²⁹; taigi, pati savaime ataskaita, be kita ko, parodo korupcijos, užregistruotos atskiroje valstybėje narėje, padėtį ir nacionalinių valdžios institucijų veiksmingumą kovojant su korupcija, neturinčia tarpvalstybinio elemento.
- (51) Kalbant apie pateiktus argumentus dėl priemonių pagal kovos su korupcija strategiją, per 2022 m. Europos semestrą pateiktoje šalies ataskaitoje teigiama, kad „[j]eigu šios priemonės būtų buvusios įgyvendintos, jos būtų padėjusios veiksmingiau nustatyti korupcijos atvejus viešosiose institucijose ir valstybės valdomose įmonėse ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už juos“³⁰. Ši problema taip pat nurodyta 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos Vengrijai skirtame skyriuje³¹. Be to, Komisija mano, kad kelių priemonių, kurių įgyvendinimo terminas pratęstas iki 2023 m., įgyvendinimo COVID-19 pandemija nebūtų sutrukdžiusi³².
- (52) Komisija pažymi, kad, kalbant apie prevencinių priemonių „palyginti nedidelį vaidmenį“ vykdančių nusikalstamų veikų tyrimus, atitinkama informacija buvo gauta iš

²⁷ Žr. https://images.transparencycdn.org/images/CPI2020_TechnicalMethodologyNote_ENv2.pdf.

²⁸ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2658>

²⁹ Žr. <https://www.eurojust.europa.eu/about-us/what-we-do>, taip pat Vengrijos pacituotą Eurojusto ataskaitos santraukos pirmą punktą.

³⁰ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „2022 m. šalies ataskaita. Vengrija“, pridėdamas prie Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl 2022 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Vengrijos konvergencijos programos, Briuselis, 2022 5 23, SWD(2022) 614 *final*, p. 14.

³¹ Žr. Komisijos dokumentus „2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, SWD(2021) 714 *final*, prieiga per internetą <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0714>, p. 13; „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, p. 12.

³² Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie: a) automatizuotos sprendimų priėmimo paramos sistemos kūrimą siekiant padidinti sprendimų priėmimo proceso skaidrumą ir atskaitomybę (naujas terminas – 2023 m. sausio 31 d.), b) precedentų rinkinį kovos su korupcija specialistams (naujas terminas – 2023 m. birželio 30 d.), c) duomenų įrašus Nacionalinės apsaugos tarnybos rizikos vertinimo sistemoje (naujas terminas – 2023 m. birželio 30 d.), d) teisinę sistemą dėl korupcijos didelių investicijų į infrastruktūrą srityje (naujas terminas – 2023 m. birželio 30 d.), e) apklausas dėl valstybės subjektų ir valstybės valdomų įmonių sąžiningumo valdymo modelių (terminas – 2023 m. birželio 30 d.) ir f) vidaus reikalų ministro parengtą 2020–2022 m. strategijoje nustatytą užduočių įgyvendinimo ataskaitą (ministrų ataskaitų pateikimo terminas – 2023 m. gegužės 31 d., vidaus reikalų ministro suvestinės ataskaitos terminas – 2023 m. birželio 30 d.).

Vengrijos prokuratūros Komisijai rengiant tiek 2021, tiek 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitas³³. Prokuratūra mano, kad Nacionalinė apsaugos tarnyba yra pagrindinis ir nepakeičiamas šaltinis renkant įrodymus korupcijos tyrimams ir baudžiamajam persekiojimui už ją pradėti. Tame pačiame kontekste Vengrijos valdžios institucijos pačios nurodė, kad ikiteisminiai tyrimai už korupcijos nusikaltimus daugiausia pradedami remiantis tyrimus atliekančių institucijų nusikalstamų veikų tyrimo veikla, o daugumą tiriamų atvejų yra nustačiusi Nacionalinė apsaugos tarnyba (vykdydama slaptą sekimą)³⁴. Informacija, gaunama taikant nustatymo priemones, pavyzdžiui, turto deklaracijas, pranešėjų atskleidžiamą informaciją ir registrus, korupcijos tyrimuose atlieka palyginti nedidelį vaidmenį³⁵.

- (53) Dėl Nacionalinės mokesčių ir muitų administracijos Komisija pažymi, kad pati Vengrija pripažįsta, jog tokie patikrinimai gali būti atliekami, tik jeigu nusikalstamas veikas įtaria tyrimą atliekanti institucija, ir tai patvirtina pranešime pateiktas išvadas.
- (54) Be to, svarbu pažymėti, kad priežiūros funkcijas vykdančių valstybinių įstaigų politiniai paskyrimai verčia suabejoti šių įstaigų nešališkumu nustatant korupcijos atvejus³⁶. Korupciją skatina nepakankami nepriklausomos priežiūros mechanizmai ir glaudūs tarpusavio ryšiai tarp politikos ir tam tikrų šalies įmonių³⁷.
- (55) Kalbant apie Vengrijos pateiktus argumentus dėl turto deklaracijų, Komisija pažymi, kad išlieka ilgalaikis susirūpinimas dėl veiksmingos ir skaidrios parlamento narių ir kitų su didele rizika susijusių pareigūnų elgesio kodeksų, interesų konfliktų ir turto deklaracijų priežiūros, tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo³⁸. 2022 m. liepos mėn. padarytais parlamento narių turto deklaravimo taisyklių pakeitimais nesiekama išspręsti šių susirūpinimą keliančių klausimų. Palyginti su iki 2022 m. liepos 31 d. taikytais reikalavimais, naujosiomis taisyklėmis turto deklaracijoms taikomi reikalavimai dar sušvelninti, nes parlamento nariai nebeprivalo pranešti apie savo turtą³⁹. Siekiant įvertinti turto deklaravimo sistemos veiksmingumą, reikėtų atsižvelgti į bendrą padėtį, kuriai tokia sistema taikoma. Kaip paaiškinta pranešime,

³³ Taip pat žr. dokumentą „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, p. 13.

³⁴ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, SWD(2021) 714 *final*, prieiga per internetą <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0714>, p. 13.

³⁵ Taip pat žr. dokumentą „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, p. 13.

³⁶ Šiuo klausimu žr. dokumentą „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, 92 išnaša.

³⁷ Šiuo klausimu žr. dokumentą „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, 93 išnaša.

³⁸ GRECO, *Fourth Evaluation Round – Second Interim Compliance Report*, p. 5.

³⁹ Reikalaujama deklaruoti tik pajamas ir akcijų paketus, bet ne turtą. Turto deklaracijose turi būti nurodytas turtas tiesiogine prasme, t. y. nekilnojamasis turtas, vertingas kilnojamasis turtas (pvz., transporto priemonės, laivai, vertingi antikvariniai daiktai, meno kūriniai ir kt.), santaupos banko indėliuose ir grynaisiais pinigais, valdymo susitarimai, patikos fondai (įskaitant bet kokius valstybės pareigūno ar šeimos nario santykius su patikos fondu), privataus kapitalo fondai, gyvybės draudimo liudijimai ir informacija apie tikruosius savininkus.

ketinimų rašte ir pirmiau, Vengrijos padėtis verčia susirūpinti, todėl reikia išsamesnės turto deklaravimo sistemos.

- (56) Savo antrajame atsakyme dėl pradėtų aukšto lygio korupcijos bylų tyrimų Vengrija nurodė atvejus, kuriuos ji paminėjo 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos kontekste. Tai rodo, kad ji iš esmės suprato aukšto lygio korupcijos sąvoką ir skirtumą tarp žemo lygio / smulkios korupcijos, nepriklausomai nuo korupcijos nusikaltimų apibrėžties ES ar nacionalinėje teisėje. Be to, nors Komisija palankiai įvertino pateiktą informaciją, ji neparodo, kad pasiekta patikimų rezultatų tiriant įtariamą korupcijos atvejus, susijusius su aukšto lygio pareigūnais ir jų artimaisiais, ir tai tebekelia didelį susirūpinimą⁴⁰. Taigi negalima laikyti, kad Vengrija išsprendė susirūpinimą keliančius klausimus dėl aukšto lygio korupcijos prevencijos ir ištaisymo.

4. KOMISIJOS VERTINIMO IŠVADA DĖL TEISINĖS VALSTYBĖS PRINCIPŲ PAŽEIDIMŲ

- (57) Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta pirmiau, Komisija mano, kad pranešime nurodytos ir ketinimų rašte pakartotos problemos tebeegzistuoja ir yra sisteminiai teisinės valstybės, kaip ji apibrėžta Sąlygų reglamento 2 straipsnio a punkte, principų, visų pirma teisinio tikrumo ir vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo principų pažeidimai pagal Sąlygų reglamento 4 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į jo 3 straipsnio b punktą. Šie susirūpinimą keliantys klausimai susiję su keliomis to reglamento 4 straipsnio 2 dalyje nurodytomis situacijomis, visų pirma:

- a) tinkamu institucijų, vykdančių Sąjungos biudžetą, <...> veikimu, visų pirma taikant viešojo pirkimo arba dotacijų procedūras;
- b) tinkamu institucijų, vykdančių finansų kontrolę, stebėseną ir auditą, veikimu ir tinkamu veiksmingo ir skaidraus finansų valdymo bei atskaitomybės sistemų veikimu;
- e) sukčiavimo, <...> korupcijos ar kitų Sąjungos teisės pažeidimų, susijusių su Sąjungos biudžeto vykdymu arba Sąjungos finansinių interesų apsauga, prevencija ir sankcijų už juos taikymu <...>;
- h) kitomis situacijomis <...>, kurios yra susiję su patikimu Sąjungos biudžeto finansų valdymu ar Sąjungos finansinių interesų apsauga; šiuo atveju tai yra nuolatinis užtikrinimo, kad viešųjų pirkimų reguliavimo sistema ir praktika būtų vengiama korupcijos ir kitų pažeidimų valdant Sąjungos lėšas rizikos, nebuvimas.

5. KITOS PROCEDŪROS NELEIDŽIA VEIKSMINGIAU APSAUGOTI SĄJUNGOS BIUDŽETO

5.1. Komisijos pradinis vertinimas

- (58) Komisija mano, kad jokia kita Sąjungos teisėje nustatyta procedūra jai neleistų Sąjungos biudžeto apsaugoti veiksmingiau nei Sąlygų reglamente nustatyta procedūra. Nustatyti trūkumai, ribotumas ir rizika yra plačiai paplitę ir tarpusavyje susiję. Todėl kitos procedūros negali būti veiksmingesnės už Sąlygų reglamente nustatytas procedūras. Daugiau kaip dešimt metų Vengrijai skiriamos

⁴⁰ Šiuo klausimu žr. dokumentą „2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Vengrijoje“, prieiga per internetą https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, p. 14.

rekomendacijos ir taikomos pataisos dėl trūkumų ir didelių pažeidimų, visų pirma viešųjų pirkimų srityje. Net jeigu kaskart nustačiusi viešųjų pirkimų taisyklių ar taikytinos teisės pažeidimus Komisija, remdamasi Sąjungos teisės aktuose nustatytais procedūromis, imdavosi veiksmų, kad apsaugotų Sąjungos biudžetą, metai iš metų, programavimo laikotarpis po programavimo laikotarpio Vengrijos viešuosiuose pirkimuose ir toliau buvo trūkumų, darančių poveikį patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansinių interesų apsaugai.

- (59) Komisijos tarnybų audito prevencinis metodas parodė, kad, viena vertus, Vengrija nesugebėjo užtikrinti veiksmingo institucijų, atsakingų už Sąjungos biudžeto vykdymą ir stebėseną, veikimo ir kad, kita vertus, Komisija turi imtis nuolatinių, plataus masto ir ateities perspektyvomis grindžiamų veiksmų tam biudžetui apsaugoti.
- (60) Kalbant apie naujausias reformas, susijusias su viešojo intereso patikos fondais, dėl kituose Sąjungos teisės aktuose nustatytų procedūrų retrospektyvinio pobūdžio ir didelės rizikos, kad Sąjungos lėšos gali būti skiriamos ir išmokamos nepatikrinus galimo interesų konflikto ir nebūtinai laikantis viešųjų pirkimų taisyklių, Sąlygų reglamente nustatyta procedūra yra veiksmingiausia Sąjungos biudžeto apsaugos priemonė.
- (61) Net jeigu būtų galima numatyti taikyti tam tikras kitas pagal sektorių taisykles turimas priemonės, pavyzdžiui, Komisijos tarnybų atliekamą auditą, per kurį galima nustatyti pažeidimus, kuriems Vengrijos valdžios institucijos neužkirto kelio, kurių nenustatė ar neištaisė, šios priemonės paprastai yra susijusios su Komisijai jau deklaruotomis išlaidomis. Finansinės pataisos šiuo atveju taip pat nėra tinkama priemonė, nes iš esmės jos nėra prevencinio pobūdžio ir ne visada gali būti siejamos su sisteminėmis problemomis.
- (62) Net ir aktyvus Komisijos metodas, pavyzdžiui, Komisijos tarnybų prevencinis auditas, ir toliau būtų taikomas tik konkrečioms lėšoms, kurioms taikomos sektorių taisyklės. Be to, toks metodas neleisėtų Komisijai geriau ar pakankamai veiksmingai apsaugoti biudžetą, nes daugiausia dėmesio būtų skiriama konkrečioms programoms, nepašalinant visų nustatytų trūkumų.
- (63) Šių trūkumų poveikį stiprina su tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu susiję susirūpinimą keliantys klausimai, taip pat kovos su korupcija sistemos ribotumas. Šie susirūpinimą keliantys klausimai ir ribotumas yra ypač aktualūs tais atvejais, kai projektai, dėl kurių tyrimą atlieka OLAF, netenka Sąjungos finansavimo, nes tai paprastai reiškia, kad pagrindinė trūkumo priežastis nėra pašalinta ir pasikartos.
- (64) Praktiškai šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad pažeidimai taip pat gali paveikti didelę dalį veiksmų, dėl kurių nebuvo atliktas tyrimas ar auditas, atsižvelgiant į tai, kad tais atvejais, kai pažeidimai iš tiesų atskleidžiami, Sąjungos lėšos pakeičiamos nacionalinėmis lėšomis, kurios veikiausiai pasieks numatytus gavėjus, galbūt be konkrečių padarinių padarytiems administraciniams ar baudžiamiesiems pažeidimams, taip sudarant sąlygas pažeidimus tęsti arba kartoti vykdant kitus veiksmus, dėl kurių nėra atliekamas tyrimas ar auditas, ir nepriimti veiksmingų ir atgrasomųjų priemonių, kaip reikalaujama SESV 325 straipsnio 1 dalyje.
- (65) Taigi susitarimais, veiksmų planais ir kitomis priemonėmis iš esmės būtų galima pagerinti tinkamą sukčiavimo, korupcijos ar kitų atitinkamų Sąjungos teisės pažeidimų ar nusikalstamų veikų, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams, tyrimą. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad trūksta veiksmingo jų įgyvendinimo įrodymų,

patys savaime jie negali būti laikomi galinčiais apsaugoti nuo didelės rizikos patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams.

- (66) Apibendrinant galima teigti, kad Komisijos nurodyti susirūpinimą keliantys klausimai dėl Vengrijos paveikia kelias pagrindines Sąjungos biudžeto vykdymo ir patikimo finansų valdymo principų laikymosi sritis ir kartu kelia didelę riziką Sąjungos finansiniams interesams. Iš tiesų yra problemų, susijusių su Sąjungos biudžeto vykdymu Vengrijoje, kurios, atrodo, nėra tinkamai tiriamos dėl struktūrinių, teisinių ar praktinių apribojimų ar kliūčių, trukdančių nustatyti, tirti ir ištaisyti sukčiavimą ir kitus pažeidimus; tai yra bendra padėtis, kelianti tiesioginę didelę riziką, kad bus pakenkta Sąjungos finansiniams interesams. Atsižvelgiant į tai, nustatytos problemos yra taip plačiai paplitusios ir didelės, kad bendra finansinė rizika Sąjungos biudžetui ir Sąjungos finansiniams interesams viršija riziką, kuri gali būti pašalinta taikant kitas procedūras, nustatytas skirtingose sektorių priemonėse. Todėl, Komisijos nuomone, dėl šių problemų sudėtingumo ir tarpusavio sąsajų jokios kitos Sąjungos teisės aktuose nustatytos procedūros jai neleistų veiksmingiau apsaugoti Sąjungos biudžeto.

5.2. Vengrijos pateiktos pastabos

- (67) Vengrija teigė, kad į Reglamentą Nr. 1060/2021 (BNR)⁴¹ įtrauktos tokios priemonės, kaip mokėjimo terminų pertraukimas, mokėjimų sustabdymas ir finansinės pataisos, yra veiksmingos ir tinkamos Sąjungos biudžetui apsaugoti. Vengrija nurodė ir kitas priemones, kurias Komisija gali naudoti Sąjungos finansinių interesų apsaugai užtikrinti priimdama partnerystės susitarimą, struktūrinių fondų programas ir pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP). Vengrija taip pat teigė, kad, kalbant apie viešųjų pirkimų taisykles ir jų aiškinimą bei praktinį taikymą, Komisija taip pat galėtų įsikišti taikydama pažeidimo tyrimo procedūrą.

5.3. Komisijos vertinimas

- (68) Komisija nesutinka su Vengrija, kad kitomis Sąjungos priemonėmis Sąjungos biudžetą būtų galima geriau apsaugoti. Kalbant apie Reglamente (ES) Nr. 1060/2021 (BNR)⁴² nustatytą finansinių priemonių taikymą, Komisija pažymi, kad tos priemonės iš esmės apsiriboja tame sektorių reglamente nustatyta taikymo sritimi ir kriterijais ir jomis negalima užtikrinti bendrosios prevencinės ir sisteminės apsaugos, kuri įmanoma pagal Sąlygų reglamentą. Šio Sąlygų reglamento bendro prevencinio aspekto svarbą patvirtino Teisingumo Teismas⁴³. Dėl BNR įtvirtintų reikiamų sąlygų laikymosi ir stebėsenos Komisija pirmiausia pažymėtų, kad vienintelė reikiamos sąlygos nesilaikymo pagal BNR 15 straipsnį pasekmė yra ta, kad Komisija

⁴¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

⁴² 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

⁴³ Žr. 2022 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo (plenarinės sesijos) sprendimą *Vengrija prieš Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, visų pirma jo 262 ir 266 punktus.

neatlygina deklaruotų išlaidų, o Sąlygų reglamentu suteikiama daugiau galimybių apsaugoti Sąjungos biudžetą, įskaitant vienos ar daugiau programų patvirtinimo sustabdymą ir išipareigojimų pagal pasidalijamojo valdymo principą sustabdymą. Kitaip nei pagal BNR 15 straipsnyje nustatytą procedūrą, tai taip pat taikoma išankstiniam finansavimui. Be to, šiuo atveju reikiamų sąlygų, visų pirma „veiksmingų viešųjų pirkimų rinkos stebėsenos mechanizmų“ ir „veiksmingo Pagrindinių teisių chartijos taikymo ir įgyvendinimo“ sąlygų taikymo sritis skiriasi nuo Sąlygų reglamente nustatytų sąlygų ir yra labiau ribojanti.

- (69) Kalbant apie pažeidimo tyrimo procedūrą dėl viešųjų pirkimų taisyklių taikymo ir jų aiškinimo, Sąlygų reglamento 17 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad Sąlygų reglamento 6 straipsnio 1 dalyje nurodyti „teisės aktai“ yra finansų srities ir konkrečių sektorių teisės aktai. Pažeidimo nagrinėjimo procedūros yra grindžiamos ne teisėkūros procedūra priimtu aktu, bet tiesiogiai pirmine teise (SESV 258 straipsnis) ir negali būti laikomos aktualiomis Sąlygų reglamento 6 straipsnio 1 dalies prasme.
- (70) Kalbant apie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, į Reglamentą (ES) 2021/241 įtrauktos nuostatos, susijusios su Sąjungos finansinių interesų apsauga⁴⁴, kurių valstybė narė turi laikytis įgyvendindama Priemonės lėšomis remiamas priemones. Be to, pagal Reglamento (ES) 2021/241 22 straipsnio 1 dalį pagrindinė atsakomybė už Sąjungos ir nacionalinės teisės laikymąsi įgyvendinant tas priemones tenka valstybėms narėms, o Komisija gali imtis *ex post* taisomųjų priemonių sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, atvejais, kai jie nebuvo ištaisyti valstybės narės, arba pareigos, kylančios iš paskolos susitarimo ar finansavimo susitarimo pagal to reglamento 22 straipsnio 5 dalį, rimto pažeidimo atvejais. Dar svarbiau yra tai, kad Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas dar nepriimtas, o jo turinys ir pajėgumas apsaugoti Sąjungos finansinius interesus priklauso ne tik nuo konkrečių priemonių, kurios bus jame numatytos, bet ir nuo to, kaip Vengrija šias priemones įgyvendins.
- (71) Atsižvelgdama į tai, Komisija mano, kad jokia kita Sąjungos teisėje nustatyta procedūra jai neleistų Sąjungos biudžeto apsaugoti veiksmingiau nei Sąlygų reglamente nustatyta procedūra.

6. BENDROS VENGRIJOS PATEIKTOS PASTABOS

- (72) Be Vengrijos pateiktų argumentų dėl konkrečių Komisijos nurodytų problemų, Vengrija taip pat pateikė bendro pobūdžio pastabų, kuriomis ginčijo kelis procedūrinius elementus. Visų pirma ji teigė, kad Komisijos procedūros prieš Vengriją inicijavimas nebuvo pagrįstas pakankamais faktiniais ar teisiniais pagrindais, visų pirma ginčydama Komisijos naudojamų šaltinių patikimumą. Ji taip pat teigė, kad Komisija neužtikrino valstybių narių nediskriminavimo ir vienodo požiūrio į jas, visų pirma nurodydama kitų valstybių narių bendrosios rinkos rezultatų suvestinės rezultatus ir joms skirtas Europos semestro rekomendacijas dėl viešųjų pirkimų sistemos stiprinimo, kovos su korupcija sistemų sukūrimo ir prokuratūros nepriklausomumo užtikrinimo. Be to, ji teigė, kad Komisija tinkamai neatsižvelgė į Vengrijos teisės sistemos, kurioje numatyta tam tikra veiksmų laisvė

⁴⁴ 2021 vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17–75), 22 straipsnis.

įgyvendinant teisinės valstybės principus, ypatumus. Ji taip pat teigė, kad šiomis aplinkybėmis turėtų būti laikomasi baudžiamuosiuose procesuose ir konkurencijos teisėje taikomų teisės į gynybą principų ir kad Komisija šių teisių nepaisė.

- (73) Antrajame atsakyme Vengrija pareiškė kritiką, kad ketinimų raštas liepos 20 d. išsiųstas neatsižvelgiant į liepos 19 d. Komisijai pasiūlytas keturiolika taisomųjų priemonių. Dvylika iš šių priemonių Vengrija įsipareigojo išlaikyti besąlygiškai ir neribotą laiką. Todėl ji teigė, kad Komisija turėjo atsižvelgti į šiuos įsipareigojimus atlikdama vertinimą prieš išsiųsdama tą raštą, visų pirma ir dėl to, kad Sąlygų reglamente nustatytas vieno mėnesio terminas raštui išsiųsti yra orientacinis. Be to, ji laikėsi nuomonės, kad priemonės, pasiūlytos pagal jos numatytame ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nustatytas negalutines tarpines reikšmes, turėjo būti priimtos kaip taisomosios priemonės, ir teigė, kad nei Sąlygų reglamente, nei jo taikymo gairėse nereikalaujama konkrečios formos, kuria būtų galima pasiūlyti taisomasias priemones procedūros metu. Tuo remdamasi ji teigė, kad Komisija šiurkščiai pažeidė lojalios Komisijos ir valstybės narės bendradarbiavimo principą, taip pat Sąlygų reglamente nustatytą objektyvaus, nešališko ir sąžiningo vertinimo reikalavimą.

Komisijos pastabos

- (74) Komisija mano, kad Vengrijos pateikti argumentai yra nepagrįsti, nes Komisija atliko išsamų kokybinį vertinimą, kuris yra objektyvus, nešališkas, teisingas ir kuriuo gerbiama valstybių narių lygybė. Remdamasi Sąlygų reglamentu, kaip jį išaiškino Europos Sąjungos Teisingumo Teismas⁴⁵, ir siekdama nustatyti, sutikrinti ir įvertinti atitinkamus teisinės valstybės principų pažeidimus, Komisija tinkamai atsižvelgė į informaciją iš kelių turimų šaltinių⁴⁶, be kita ko, į informaciją, kurią pateikė Vengrija atsakyme į prašymą pateikti informaciją. Šiomis aplinkybėmis Komisija pabrėžia, kad kiekvienas atvejis, įrodymų pobūdis ir mastas vertinami atskirai, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes. Tiesa, kad vertinant pavienius rodiklius kai kuriais atvejais kitų valstybių narių rezultatai tam tikrais aspektais gali būti prastesni nei Vengrijos, tačiau Komisijos vertinimas yra išsamus kokybinis vertinimas, kuriame atsižvelgiama į atitinkamas teisinės ir institucines aplinkybes ir kuriame apibendrinama informacija, rodikliai ir pastabos iš įvairių šaltinių, kad būtų galima susidaryti išsamesnį padėties Vengrijoje vaizdą, palyginti su vaizdu, kurį būtų galima matyti iš pavienių rodiklių.
- (75) Pranešime ir ketinimų rašte paaiškinta, kad ilgiau nei dešimt metų neišspręstos problemos rodo, kad išlieka rizika, jog patikimas Sąjungos lėšų finansinis valdymas neužtikrinamas pažeidžiant Sąjungos teisę ir kad Vengrijos valdžios institucijos nesugeba užkirsti kelio šiems pažeidimams arba jų pašalinti ir veiksmingai apsaugoti Sąjungos finansinių interesų. Remdamasi šiais paaiškinimais, Komisija laikėsi nuomonės, kad jei nebus imtasi tolesnių priemonių šiam klausimui veiksmingai ir skubiai spręsti, nėra priežasčių manyti, kad padėtis iš esmės pagerės.
- (76) Galiausiai Komisija deramai paisė Vengrijos teisės į gynybą, laikydamosi Sąlygų reglamento reikalavimų, taip pat Sąjungos teisės principų, nes aiškiai nurodė jai susirūpinimą keliančius klausimus ir priežastis, dėl kurių ji pradėjo procedūrą,

⁴⁵ 2022 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Vengrija / Parlamentas ir Taryba*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97; 2022 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

⁴⁶ Šie šaltiniai nurodyti pranešimo ir ketinimų rašto išnašose bei prieduose ir yra viešai prieinami.

suteikė Vengrijai galimybę kiekvienu procedūros etapu pateikti savo pastabas ir tinkamai atsižvelgė į Vengrijos pateiktas pastabas, taip pat į pirmajame ir antrajame atsakymuose pasiūlytas taisomąsias priemones.

- (77) Vengrijos pateikti argumentai, susiję su 2022 m. liepos 19 d. jos pasiūlytomis priemonėmis ar veiksmais, yra nepagrįsti dėl kelių priežasčių. Pirma, taisomosios priemonės buvo pasiūlytos ne kartu su pastabomis dėl pranešimo rašto ir ne per tame pranešime nurodytą terminą, kaip numatyta Sąlygų reglamento 6 straipsnio 5 ir 9 dalyse, bet vėliau. Antra, tai, kad Sąlygų reglamento 6 straipsnio 6 dalyje nustatytas terminas yra orientacinis, nereiškia, kad Komisija privalo be reikalo jį pratęsti. Toks pratęsimas galimas, kai tai pateisinama siekiant išanalizuoti pastabas ir taisomųjų priemonių, kurios turi būti pateiktos laiku, tinkamumą. Ketinimų rašte Komisija paragino Vengriją kuo anksčiau pateikti daugiau informacijos apie siūlomas taisomąsias priemones – tiek apie jų pobūdį, tiek apie įvairias priemones, kurios galėtų būti naudojamos joms įgyvendinti. Visų pirma kalbant apie taisomąją priemonę, susijusią su prokuratūros sprendimų teisminės peržiūros pakeitimu, dėl kurios buvo diskutuojama įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, Komisija aiškiai nurodė, kad ji turi keletą išlygų dėl techninių aspektų, galinčių pakenkti jos veiksmingumui. Taigi tuo etapu Komisija neturėjo jokios priežasties atidėti ketinimų rašto išsiuntimo. Galiausiai tos taisomosios priemonės dabar visiškai pakeičiamos antrajame atsakyme oficialiai pateiktomis priemonėmis, įskaitant papildomus įsipareigojimus, įtrauktus į rugsėjo mėn. raštą.
- (78) Be to, Komisija ketinimų rašte aiškiai paaiškino, kad tam, kad būtų laikomos tinkamomis Sąlygų reglamento tikslais, taisomosios priemonės, įskaitant, kai tinkama, teisės aktų projektus, turėtų būti besąlygiškai siūlomos pagal Sąlygų reglamente nustatytą procedūrą ir turėtų būti pakankamai tikslios turinio ir įgyvendinimo terminų atžvilgiu, taip pat neturėtų būti ribojamos laiko atžvilgiu. Pirmajame atsakyme daugeliu atvejų buvo pateiktos nuorodos į pasiūlymus, kurie buvo svarstomi pagal Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano projektą. Vien nuorodos į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano projekto tarpines reikšmes negali būti laikomos taisomosiomis priemonėmis, pateiktomis vykdant procedūrą pagal Sąlygų reglamento 6 straipsnio 5 dalį. Be to, Komisija negalėjo įvertinti, ar jos būtų tinkamos atsižvelgiant į pranešime pateiktas išvadas, kad į jas būtų galima atsižvelgti nustatant priemones, kurias ji pasiūlė ketinimų rašte.

7. VENGRIJOS PATEIKTOS TAISOMOSIOS PRIEMONĖS IR JŲ TINKAMUMO ANALIZĖ PAGAL SĄLYGŲ REGLAMENTĄ

7.1. Vengrijos pateiktos taisomosios priemonės

- (79) Remiantis Sąlygų reglamento 6 straipsnio 6 dalimi, „[S]svarstydamas, ar pateikti pasiūlymą dėl įgyvendinimo sprendimo dėl atitinkamų priemonių, Komisija atsižvelgia į informaciją, gautą iš atitinkamos valstybės narės, ir į jos pateiktas pastabas, taip pat į siūlomų taisomųjų priemonių tinkamumą“.
- (80) Pirmajame atsakyme ir papildomuose raštuose (jie išsiųsti 2022 m. birželio 30 d. ir liepos 5 d.), Vengrija nepateikė tinkamų taisomųjų priemonių, kurių būtų tinkamai imtasi pagal Sąlygų reglamentą.
- (81) 2022 m. liepos 19 d. Vengrija išsiuntė papildomą raštą, kuriame, reaguodama į pranešime pateiktas išvadas, pasiūlė keletą taisomųjų priemonių, į kurias nebuvo

galima atsižvelgti vertinant pirmąjį atsakymą, nes raštas buvo pateiktas labai vėlyvame proceso etape.

(82) Antrajame atsakyme Vengrija pateikė keletą taisomųjų priemonių, kurias papildė kitais rugsėjo mėn. rašte pateiktais įsipareigojimais, teigdama, kad jomis būtų tinkamai išspręstos visos Komisijos pranešime nurodytos problemos. Šios taisomosios priemonės:

i. neteisėtų veiksmų ir pažeidimų, susijusių su Sąjungos lėšų panaudojimu, prevencijos, nustatymo ir ištaisymo stiprinimas pasitelkiant naujai įsteigtą Tarnybinės etikos instituciją;

ii. kovos su korupcija darbo grupė;

iii. kovos su korupcija sistemos stiprinimas;

iv. viešojo intereso turto valdymo fondų vykdomo Sąjungos paramos naudojimo skaidrumo užtikrinimas;

v. konkrečios procedūros, taikomos specialioms nusikaltimams, susijusiems su viešosios valdžios funkcijų vykdymu arba valstybės turto valdymu, nustatymas;

vi. audito ir kontrolės mechanizmų, skirtų tinkamam ES paramos naudojimui užtikrinti, stiprinimas;

vii. konkursų procedūrų, kurios finansuojamos iš Sąjungos lėšų ir kuriose dalyvavo vienintelis dalyvis, dalies sumažinimas;

viii. konkursų procedūrų, kurios finansuojamos iš nacionalinio biudžeto lėšų ir kuriose dalyvavo vienintelis dalyvis, dalies sumažinimas;

ix. pranešimo apie vienintelio pasiūlymo konkursus priemonės, skirtos viešųjų pirkimų konkursams, kurie užbaigiami gavus vienintelį pasiūlymą, stebėti ir apie juos pranešti, sukūrimas;

x. elektroninės viešųjų pirkimų sistemos (EPS), skirtos skaidrumui didinti, sukūrimas;

xi. veiklos rezultatų vertinimo sistemos, pagal kurią būtų vertinamas viešųjų pirkimų veiksmingumas ir ekonominis efektyvumas, parengimas;

xii. veiksmų plano konkurencijos lygiui viešųjų pirkimų srityje padidinti priėmimas;

xiii. labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms surengtini mokymai apie viešųjų pirkimų praktiką;

xiv. paramos sistemos, pagal kurią būtų kompensuojamos labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių išlaidos, susijusios su dalyvavimu viešųjų pirkimų procedūrose, sukūrimas;

xv. priemonės ARACHNE taikymas;

xvi. bendradarbiavimo su OLAF stiprinimas ir

xvii. teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo užtikrinamas didesnis viešųjų išlaidų skaidrumas, priėmimas.

7.2. Komisijos atliktas taisomųjų priemonių vertinimas

(83) Komisija palankiai vertina tai, kad Vengrija pateikė taisomųjų priemonių, kad išspręstų pranešime nurodytas problemas, susijusias su sisteminiais pažeidimais,

viešųjų pirkimų trūkumais ir interesų konfliktų rizika, pašalintų susirūpinimą dėl viešojo intereso patikos fondų, taip pat papildomų priežasčių, susijusių su tyrimais ir patraukimu baudžiamuoju persekiojimu, kovos su korupcija sistema. Apskritai Vengrija įsipareigojo (kaip minėta antrajame atsakyme) besąlygiškai palikti galioti taisomas priemones (ir susijusius teisės aktus) be jokių terminų ir tinkamai užtikrinti jose nustatytą taisyklių vykdymą.

- (84) Kalbant apie siūlomų taisyklių priemonių vertinimą, Komisija mano, kad atsižvelgiant į tai, jog Vengrijoje nustatytos konkrečios problemos yra susijusios tiek su teisine sistema, tiek labai dažnai su praktika, šių priemonių tinkamumas pasiekti tikslą nutraukti teisinės valstybės principų pažeidimus ir (arba) panaikinti patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams kylančią riziką negali būti tinkamai įvertintas neturint išsamių žinių apie konkrečias priemones ir kol nebus veiksmingai įgyvendinti tam tikri pagrindiniai elementai. Šiuo atžvilgiu Vengrija turi pateikti išsamesnės informacijos ir imtis pagrindinių veiksnių, susijusių su daugeliu pirmiau nurodytų siūlomų taisyklių priemonių, iki 2022 m. lapkričio 19 d. (numatoma, kad tada pradės veikti Tarnybinės etikos institucija), kaip nurodyta rugpjūčio 22 d. Vengrijos pateiktame taisyklių priemonių įgyvendinimo tvarkaraštyje⁴⁷.

7.2.1. Kiekvienos taisomosios priemonės vertinimas

i. Tarnybinės etikos institucija

- (85) Vengrijos vyriausybė įsipareigojo įsteigti Tarnybinės etikos instituciją, kurios tikslas – sustiprinti sukčiavimo, interesų konfliktų ir korupcijos, taip pat kitų neteisėtų veiksnių ir pažeidimų, susijusių su bet kokios Sąjungos finansinės paramos naudojimu, prevenciją, nustatymą ir ištaisymą.
- (86) Tai pagrindinė taisyklių priemonė, kuria siekiama spręsti pirmiau minėtas problemas ir atsižvelgti į papildomas priežastis (žr. 2 ir 3 skirsnius). Siūloma taisyklių priemonė apima konkrečias taisykles dėl Tarnybinės etikos institucijos valdybos skyrimo ir vadinamojo tinkamumo komiteto⁴⁸, kurio paskirtis – užtikrinti, kad Tarnybinės etikos institucija ir jos valdybos nariai būtų visiškai nepriklausomi, veiklos: nariai bus atrinkti paskelbus atvirą kvietimą teikti paraiškas, atsižvelgiant į kandidatų profesines savybes, kvalifikaciją, didelę ir neginčijamą patirtį ir reputaciją (be kita ko, įgytą tarptautiniu mastu), susijusių su viešųjų pirkimų ir kovos su korupcija teisiniais ir finansiniais aspektais, ir į jų įrodytą kompetenciją tose srityse⁴⁹. Valdybos nariai bus skiriami tik gavus privalomą tinkamumo komiteto nuomonę. Ir tinkamumo komiteto, ir valdybos nariams bus taikomos griežtos taisyklės dėl interesų konflikto. Tarnybinės etikos institucijai taip pat bus suteikti platūs įgaliojimai, be kita ko: įgaliojimas nurodyti perkančiosioms organizacijoms sustabdyti pirkimo procedūrą (ne ilgiau kaip dviem mėnesiams); įgaliojimas prašyti administracinių tyrimo įstaigų atlikti tyrimus; įgaliojimas rekomenduoti tam tikrą laikotarpį neskirti Sąjungos finansavimo konkrečioms ekonominės veiklos vykdytojams; įgaliojimas nurodyti atitinkamoms nacionalinėms valdžios institucijoms ar įstaigoms vykdyti priežiūros ar kontrolės funkcijas, visų pirma

⁴⁷ Pagrindinių etapų iki lapkričio 19 d. kalendorius pateikiamas aiškinamojo memorandumo priede.

⁴⁸ Laikantis rugsėjo mėn. rašte nustatyto įsipareigojimo, tinkamumo komitetas bus atrinktas paskelbus atvirą kvietimą pareikšti susidomėjimą, dėl kurio bus konsultuojamasi su Komisija.

⁴⁹ Rugsėjo mėn. rašte taip pat paaiškinta, koks atlygio paketas numatytas Tarnybinės etikos institucijos valdybos nariams kaip papildoma priemonė jų nepriklausomumui užtikrinti.

susijusias su interesų konfliktų deklaracijų ir įtarimų, susijusių su Sąjungos lėšų valdymu, tikrinimo procedūromis; teisė prašyti prieigos prie visų susijusių dokumentų, įskaitant informaciją apie vykdomas ar būsimas viešųjų pirkimų procedūras; įgaliojimas rekomenduoti perkančiosioms organizacijoms taikyti konkrečią procedūrą konkrečiam pirkimui arba tam tikros kategorijos viešųjų pirkimų procedūroms; teisė pradėti procedūras atitinkamose nacionalinėse valdžios institucijose ar įstaigose, siekiant nustatyti įtariamus neteisėtus veiksmus ar pažeidimus; kompetencija tikrinti turto deklaracijas⁵⁰; teisė prašyti atlikti visų valdžios institucijų sprendimų, susijusių su viešųjų pirkimų procedūromis, apimančiomis bet kokią Sąjungos paramą ir kurioms gali būti taikoma teisminė peržiūra, teisminę peržiūrą ir t.t. Institucija taip pat rengs metines savo veiklos ataskaitas, kuriose, be kita ko, bus pateikta skirtų sutarčių koncentracijos analizė, preliminariųjų susitarimų naudojimo praktikos vertinimas, analizė, kaip taikoma kontrolės sistema padeda nustatyti korupcijos, sukčiavimo ir interesų konflikto riziką ir veiksmingai užkirsti jai kelią (ir kaip nustatyti ir reaguoti į tokius atvejus); rekomendacijos, skirtos nustatytoms problemoms spręsti. Metinė ataskaita bus skelbiama ir vyriausybė privalės raštu paaiškinti, kaip ji atsižvelgs į Tarnybinės etikos institucijos išvadas. Galiausiai, taip pat pateikiamas išsamus siūlomos taisomosios priemonės įvairių įgyvendinimo etapų tvarkaraštis (įskaitant konsultacijas su Komisija ir EBPO dėl teisės akto (-ų), kuriuo (-iais) bus įsteigta Tarnybinės etikos institucija, projekto), kuriame pateikiama būtina papildoma informacija apie pirmiau nurodytus elementus. Tarnybinės etikos institucijos veiklos pradžia – pagrindinis šios taisomosios priemonės įgyvendinimo veiksmas – numatyta, kaip nurodyta priede, 2022 m. lapkričio 19 d.

- (87) Atsižvelgiant į šios institucijos, kaip naujos sistemos valdymo sudedamosios dalies, svarbą, jei būtų tinkamai nurodyta išsamiose taisyklėse ir atitinkamai įgyvendinta, kaip numatyta Vengrijos pateiktoje taisomojoje priemonėje (įskaitant tolesnius į rugsėjo mėn. raštą įtrauktus įsipareigojimus), ir būtų užtikrintas visiškas nepriklausomumas ir veiksmingi įgaliojimai vietoje, susiję su visomis procedūromis, kurios iš tikrųjų daro arba gali daryti poveikį patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui arba Sąjungos finansiniams interesams, Tarnybinės etikos institucija iš esmės padėtų didinti konkurenciją viešųjų pirkimų procedūrų srityje, užkirstų kelią interesų konfliktų rizikai ir jų sumažintų ir apskritai sustiprintų sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir kitų Sąjungos teisę pažeidžiančių Vengrijos viešųjų pirkimų sistemos pažeidimų prevenciją, nustatymą ir ištaisymą, kad Sąjungos finansavimas būtų naudojamas patikimiau ir veiksmingiau. Tarnybinės etikos institucija remsis teismo sprendimuose nustatytais faktais, galės kreiptis į teismus, o

⁵⁰

Kaip Vengrija įsipareigojo rugsėjo mėn. rašte, ji apima įgaliojimą tikrinti visų su didele rizika susijusių pareigūnų viešas turto deklaracijas ir šiuo atžvilgiu turėti prieigą prie atitinkamų duomenų bazių ir registrų, kad būtų galima patikrinti deklarantų turtą pagal duomenų apsaugos ir privatumo taisykles. Vengrija taip pat paaiškino, kad šie įsipareigojimai papildo jau galiojančias turto deklaravimo taisykles, taikomas daugybei kitų pareigybių, be kita ko, valstybės tarnautojams, nuolatiniams valstybės sekretoriams, valstybės sekretorių pavaduotojams, politiniams patarėjams ir vyriausiesiems politiniams patarėjams, vyriausybės ir ministrų patarėjus ir vyriausiesiems patarėjus, vykdomąsias pareigas einantiems vyriausybės pareigūnams, vyriausybės pareigūnams, kuriems pagal teisės aktus taikoma nacionalinio saugumo kontrolė, valstybės notarams, antstoliams, Vengrijos plėtros banko vadovams, Vengrijos nacionalinio turto valdymo įmonės vadovams, ekonominių organizacijų, kurių akcijų daugumą turi valstybė, priežiūros tarybos nariams, teisėjams, prokurorams, vietos valdžios institucijų nariams. Ji taip pat patikslino, kad Nacionalinės Asamblėjos nariams taikomos taisyklės taikomos generaliniam prokurorui ir jo pavaduotojui.

jos pačios sprendimams bus taikoma teisminė peržiūra. Dėl šios priežasties Komisija palankiai vertina papildomą rugsėjo mėn. rašte nurodytą Vengrijos išipareigojimą nustatyti, kad visi Vengrijos teismai, nagrinėjantys civilines, administracines ir baudžiamąsias bylas, įskaitant bylas, susijusias su Sąjungos finansinių interesų apsauga, laikytųsi nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų ir būtų įsteigti teisės aktais, remiantis Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalimi ir atitinkamu ES *acquis*.

ii. Kovos su korupcija darbo grupė

- (88) Vengrijos vyriausybė išipareigojo iki 2022 m. gruodžio 1 d. įsteigti kovos su korupcija darbo grupę, kuriai būtų pavestos šios užduotys: a) nagrinėti esamas kovos su korupcija priemones ir parengti pasiūlymus dėl korupcinių veiksmų nustatymo, tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir sankcijų už juos gerinimo, b) siūlyti priemones, skirtas korupcijos prevencijai ir nustatymui gerinti, c) parengti metinę ataskaitą, kurioje būtų analizuojama korupcijos rizika, jos tendencijos ir korupciniai veiksmai ir siūlomos veiksmingos atsakomosios priemonės bei geriausia jų taikymo praktika, taip pat vertinamas veiksmingas jų įgyvendinimas. Vyriausybė ataskaitą ir į ją įtrauktus pasiūlymus aptaria per du mėnesius, o jei sprendimo dėl pasiūlymo nepriima, darbo grupės pirmininkui nusiunčia išsamų savo sprendimo pagrindimą. Darbo grupės reguliavimo sistema bus įtraukta į Tarnybinės etikos institucijos steigimo aktą (žr. pirmiau aprašytą i taisomąją priemonę), o darbo grupei pirmininkauja Tarnybinės etikos institucijos pirmininkas. Atitinkami nevyriausybiniai subjektai, kurie yra akivaizdžiai nepriklausomi nuo vyriausybės, valdžios institucijų, politinių partijų ir verslo interesų ir kurie, kaip įrodyta, aktyviai veikia kovos su korupcija srityje, dalyvaus darbo grupės veikloje ir bus užtikrintas visapusiškas, struktūrizuotas ir veiksmingas jų dalyvavimas: tokių narių skaičius sudaro 50 % darbo grupės narių, išskyrus pirmininką, ir jie turės teisę rengti šešėlinį pranešimą. Jei 50 % atstovavimo dalis nepasiekiamą, tokių narių balsavimo teisės keičiamos taip, kad jie turėtų 50 % balsų, išskyrus pirmininką. Pirmasis darbo grupės posėdis surengiamas iki 2022 m. gruodžio 15 d. Darbo grupė priima savo pirmąją 2022 m. ataskaitą ir ne vėliau kaip 2023 m. kovo 15 d. ją nusiunčia vyriausybei. 2022 m. liepos 15 d. Vyriausybės sprendimu Nr. 1337/2022 įsteigtos kovos su korupcija darbo grupės veikla nutraukiama ir Vyriausybės sprendimas panaikinamas. Pagrindinis šios priemonės elementas – vyriausybės sprendimas, kuriuo panaikinamas ankstesnis sprendimas, Tarnybinės etikos institucijos įsteigimo tvarkaraščio ir užduoties nustatytas ir kovos su korupcija darbo grupė. Panašiai, įstatymo dėl šios institucijos įsteigimo projekto pateikimas Nacionalinei Asamblėjai iki 2022 m. rugsėjo 30 d. – svarbus priede nustatytas šios taisomosios priemonės įgyvendinimo veiksmas, nes bus nustatyta darbo grupės reglamentavimo sistema.
- (89) Komisija teigiamai vertina tai, kad taisomąją priemonę siekiama užtikrinti visapusišką, struktūrizuotą ir veiksmingą nevyriausybinių subjektų, iš tiesų aktyviai veikiančių kovos su korupcija srityje, dalyvavimą kartu su valdžios atstovais. Šį elementą Komisija laiko svarbiu. Be to, Vengrija išipareigoja, kad rengiant teisės akto projektą bus išsamiai ir prasmingai konsultuojamasi su nacionaliniais ir tarptautiniais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant Komisiją. Jei būtų teisingai nustatytos išsamios šios taisomosios priemonės taisyklės ir ji būtų pagal šias taisykles įgyvendinta, ji iš esmės padėtų išspręsti problemas, susijusias su neveiksmingu tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu už teisės aktų pažeidimus, susijusius su Sąjungos finansinių interesų apsauga, taip pat su sisteminiiais viešųjų pirkimų sistemos trūkumais, arba už juos taikyti sankcijas.

iii. Kovos su korupcija sistemos stiprinimas

- (90) Šia taisomąja priemone (įskaitant papildomus įsipareigojimus rugsėjo mėn. rašte) Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2022 m. rugsėjo 30 d. priimti kovos su sukčiavimu ir korupcija strategijas, kuriose būtų apibrėžtos subjektų, dalyvaujančių naudojant bet kokią Sąjungos finansinę paramą, užduotys, susijusios su sukčiavimo, interesų konfliktų ir korupcijos prevencija, nustatymu ir ištaisymu. Strategijos apima sukčiavimo, interesų konflikto ir korupcijos pagrindinės rizikos, veiksmų ir veiksmų vertinimą. Vengrijos vyriausybė taip pat įsipareigoja ne vėliau kaip 2023 m. birželio 30 d. priimti naują Nacionalinę kovos su korupcija strategiją ir veiksmų planą, ypatingą dėmesį skiriant kovos su aukšto lygio korupcija institucinės ir norminės sistemos stiprinimui didinant valdžios institucijų be kita ko, aukščiausio politinio lygmens, darbo skaidrumą. Kovos su korupcija darbo grupė dalyvaus rengiant Nacionalinės kovos su korupcija strategiją ir veiksmų planą, taip pat stebint jų įgyvendinimą. Pagal rugsėjo mėn. rašte išdėstytus įsipareigojimus į veiksmų planą įtraukiami konkretūs veiksmai, kuriais siekiama ne vėliau kaip 2023 m. spalio 1 d. nustatyti veiksmingą, proporcingą ir atgrasomą sankcijų režimą, įskaitant administracines ir baudžiamąsias sankcijas už sunkius pažeidimus, susijusius su prievolėmis pagal turto deklaravimo sistemą. Vengrija taip pat įsipareigoja iki 2023 m. birželio 30 d. visapusiškai įgyvendinti visus 2020–2022 m. laikotarpio Nacionalinės kovos su korupcija strategijos veiksmus. Be to, rugsėjo mėn. rašte Vengrija prisiėmė papildomų įsipareigojimų dėl turto deklaracijų subjektinės ir materialinės taikymo srities. Šiuo atžvilgiu Vengrija įsipareigojo Nacionalinei Asamblėjai pateikti teisės akto projektą (kuris įsigalios nuo 2022 m. lapkričio 1 d.), kuriuo turto deklaravimo sistemos subjektinė taikymo sritis išplečiama įtraukiant i) asmenis, kuriems pagal 2018 m. Įstatymo Nr. CXXV dėl vyriausybės administravimo 183 ir 184 straipsnius pavestos aukščiausio lygmens politinės funkcijos, ir jų artimuosius, gyvenančius tame pačiame namų ūkyje su atitinkamu asmeniu, ir ii) Nacionalinės Asamblėjos narius ir jų artimuosius, gyvenančius tame pačiame namų ūkyje su atitinkamu asmeniu. Kalbant apie materialinę taikymo sritį, Vengrija įsipareigojo ją išplėsti, kad ji apimtų ne tik pajamas, bet ir turtą⁵¹. Be to, rugsėjo mėn. raštu Vengrija įsipareigojo iki 2023 m. kovo 31 d. sukurti elektroninėmis priemonėmis skaitmeniniu formatu teikiamų turto deklaracijų sistemą, kuri būtų saugoma duomenų bazėje, kurioje bus galima nemokamai atlikti paiešką ir kurioje nereikia registruotis. Be to, rugsėjo mėn. rašte Vengrija taip pat įsipareigojo išsamiai konsultuotis su Komisija rengiant visus teisės aktų projektus, susijusius su pirmiau minėtais klausimais. Galiausiai Tarnybinės etikos institucijai bus pavesta peržiūrėti reglamentavimo sistemą ir turto deklaravimo sistemos veikimą, įskaitant jos taikymo sritį ir tikrinimo procesus, ir rezultatai bus įtraukti į ataskaitą, kuri turi būti parengta iki 2023 m. gruodžio 31 d. Pagrindiniai priede nurodyti šios taisomosios priemonės įgyvendinimo etapai – veiksmingų kovos su sukčiavimu ir korupcija strategijų priėmimas iki 2022 m. rugsėjo 30 d., taip pat Nacionalinės Asamblėjos priimtos turto deklaracijų subjektinės ir materialinės taikymo srities išplėtimo taisyklės, apibūdintos taisomojoje priemonėje ir rugsėjo mėn. rašte ir įsigaliosiančios 2022 m. lapkričio 1 d.

⁵¹ Šiuo atžvilgiu rugsėjo mėn. rašte minimas nekilnojamasis turtas; kitas vertingas turtas (transporto priemonės, laivai, vertingi antikvariniai daiktai, meno kūriniai ir t. t.); banko indėliai ir grynųjų pinigų santaupos; turtą sudarančios akcijos, vertybiniai popieriai ir privataus kapitalo fondai; gyvybės draudimo liudijimai; patikos fondai ir tikroji įmonių nuosavybė.

- (91) Komisijos nuomone, ši taisomoji priemonė, papildyta kitais įsipareigojimais rugsėjo mėn. rašte, apima daug teigiamų elementų, pavyzdžiui, įsipareigojimą priimti kovos su sukčiavimu ir korupcija strategijas, taikomas visoms įstaigoms, dalyvaujančioms naudojant Sąjungos lėšas, ir dabartinės 2020–2022 m. kovos su korupcija strategijos įgyvendinimo padėties pateikimą, turto deklaracijų subjektinės ir materialinės taikymo srities išplėtimą, konkrečius su sankcijomis susijusius veiksmus, kuriais siekiama padidinti turto deklaracijų skaidrumą. Šiuo atžvilgiu minėta duomenų bazė turėtų būti viešai prieinama. Be to, Tarnybinės etikos institucija turėtų turėti įgaliojimus visais atvejais pradėti turto tikrinimo procesą, taip pat ir savo iniciatyva. Apskritai, Komisijos nuomone, jei būtų teisingai nustatytos išsamios šios taisomosios priemonės taisyklės ir ji būtų pagal šias taisykles įgyvendinta, ji iš esmės padėtų išspręsti problemas, susijusias su neveiksmingu tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu už teisės aktų pažeidimus, susijusius su Sąjungos finansinių interesų apsauga, taip pat su sisteminiiais viešųjų pirkimų sistemos trūkumais, arba už juos taikyti sankcijas.

iv. Viešojo intereso valdymo fondai (arba viešojo intereso patikos fondai)

- (92) Šia taisomąja priemone Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2022 m. rugsėjo 30 d. a) priimti iš dalies keičiantį aktą, kuriuo būtų užtikrintas visuotinis viešųjų pirkimų taisyklių taikymas viešojo intereso turto valdymo fondams, vykdančioms viešojo intereso veiklą, ir jų įsteigtiems ar prižiūrimiems juridiniams asmenims, b) priimti iš dalies keičiantį aktą, kad būtų užtikrinta visapusiška atitiktis Finansinio reglamento 61 straipsniui, taip pat nurodymai ir praktika būtų suderinti su Komisijos rekomendaciniu pranešimu dėl interesų konfliktų vengimo ir valdymo pagal Finansinį reglamentą, siekiant patobulinti ir paaiškinti bendras interesų konfliktų taisykles, susijusias su viešojo intereso turto valdymo fondais. Pagrindinis priede nurodytas šios taisomosios priemonės įgyvendinimo veiksmas – abiejų pirmiau minėtų iš dalies keičiančių aktų priėmimas iki 2022 m. rugsėjo 30 d.

- (93) Komisija mano, kad Vengrijos pasiūlyta taisomąja priemone, jei būtų teisingai nustatytos išsamios šios taisomosios priemonės taisyklės ir ji būtų pagal šias taisykles įgyvendinta, iš esmės būtų išspręstos nurodytos problemos, nes būtų sudarytos sąlygos bendrai ir besąlygiškai taikyti viešųjų pirkimų taisykles viešojo intereso patikos fondams ir jų prižiūrimiems arba valdomiems subjektams (t. y. visi jie būtų laikomi perkančiosiomis organizacijomis viešųjų pirkimų taisyklių tikslais), taip pat šia taisomąja priemone būtų nustatytos aiškios interesų konflikto taisyklės, taikoms tokiems subjektams ir jų valdybos nariams.

v. Prokuratūros sprendimų teisminė peržiūra

- (94) Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iš dalies pakeisti Baudžiamojo proceso kodeksą, kad būtų nustatytas procesas dėl specialių nusikalstamų veikų, susijusių su viešosios valdžios funkcijų vykdymu arba valstybės turto valdymu. Pagal šį procesą numatoma prokuratūros arba tyrimą atliekančios institucijos sprendimo atmesti pranešimą apie nusikaltimą arba nutraukti baudžiamąjį procesą (t. y. užbaigti baudžiamąjį tyrimą nepateikus kaltinamojo akto) teisminė peržiūra. Remdamasis peržiūros rezultatais, ikiteisminio tyrimo teisėjas turės įgaliojimus nurodyti pradėti arba tęsti baudžiamąjį procesą. Procedūrą gali inicijuoti bet kuris asmuo; pagal šią procedūrą pareiškimus galėtų teikti fiziniai ir juridiniai asmenys, išskyrus valdžios institucijas. Galiausiai pagal šią procedūrą taip pat turėtų būti galima kaltinamąjį aktą pateikti teismui.
- (95) Komisija pažymi, kad Vengrija į taisomąją priemonę (ir į susijusius papildomus įsipareigojimus, prisiimtus rugsėjo mėn. raštu) įtraukė keletą elementų, susijusių su naująja prokuratūros sprendimų teisminės peržiūros procedūra, pavyzdžiui, galimybę

juridiniams asmenims (t. y. ne tik fiziniams asmenims) pradėti šią procedūrą, garantuojamas asmens, pranešusio apie nusikaltimą, konfidencialumas procese, nuorodą į tai, kad išimtinė kompetencija nagrinėti bylas pagal naująją procedūrą priskiriama specializuotam teismui (t. y. Budos centriniam apylinkės teismui), nuorodą į tai, kad visi naujoje procedūroje dalyvaujantys teismai ir ikiteisminio tyrimo teisėjai atitiks ES sutarties 19 straipsnį ir atitinkamą ES *acquis*, apskritai pagrįstą procedūros laikotarpį, kuris užtikrintų veiksmingumą. Vengrija taip pat įsipareigojo išsamiai konsultuotis su Komisija dėl teisės akto projekto, kurį bus siūloma priimti pagal taisomąją priemonę, kuriame bus pateikta papildoma svarbi su vertinimu susijusi informacija. Atsižvelgiant į tai, įstatymo projekte taip pat būtų reikalaujama, kad byla nagrinėjantis teismas nespręstų dėl kaltinamojo akto esmės neišnagrinėjęs įrodymų. Vengrija įsipareigoja ne vėliau kaip 2023 m. gruodžio 31 d. atlikti procedūros veikimo peržiūrą ir prireikus ne vėliau kaip 2024 m. birželio 30 d. priimti teisės aktų sistemos pakeitimus (po konsultacijų su Europos Komisija). Priede nurodyti pagrindiniai įgyvendinimo veiksmai ir išsamesnė informacija apie šią taisomąją priemonę: įgyvendinimo reglamentų teksto projekto (būtino taikyti peržiūros procedūrą) užbaigimas ir priėmimas ne vėliau kaip 2022 m. spalio 31 d.⁵², Konstitucinio Teismo inicijuojama įstatymo *ex ante* peržiūra ir naujo įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Baudžiamojo proceso kodeksas, įsigaliojimas iki 2022 m. lapkričio 15 d.

- (96) Komisija mano, kad Vengrijos pateiktoje taisomojoje priemonėje yra keletas elementų, kuriais siekiama užtikrinti procedūros veiksmingumą. Be to, Vengrija įsipareigojo peržiūrėti procedūrą per pagrįstą laikotarpį. Tačiau ši nuomonė dar turėtų būti patvirtinta, kai Komisijai bus pateikti atitinkamų teisės aktų projektų duomenys ir ji juos peržiūrės. Jei būtų teisingai nustatytos išsamios šios taisomosios priemonės taisyklės ir ji būtų pagal šias taisykles įgyvendinta, ji iš esmės padėtų išspręsti problemas, susijusias su neveiksmingu tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu už teisės aktų pažeidimus, susijusius su Sąjungos finansinių interesų apsauga, taip pat su sisteminiais viešųjų pirkimų sistemos trūkumais, arba už juos taikyti sankcijas.

vi. Sąjungos lėšų naudojimo audito ir kontrolės mechanizmų stiprinimas

- (97) Šia taisomąja priemone Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. įsteigti darbo grupę, kuri parengtų nuostatas, kurios būtų įtrauktos į atitinkamus vyriausybės nutarimus dėl Sąjungos paramos (pvz., EGADP, pasidalijamojo valdymo fondų ir kt.) naudojimo ir kuriomis būtų siekiama sugriežtinti taisykles ir procedūras, kad būtų veiksmingiau užkertamas kelias interesų konfliktams, jie būtų nustatomi ir ištaisomi, remiantis Finansinio reglamento 61 straipsnio nuostatomis, ir padidinti vadovaujančiųjų institucijų ir tarpinių įstaigų bei nacionalinės valdžios institucijos, įgyvendinančios Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, procedūrinius gebėjimus taikyti sustiprintą rizikos valdymą ir užkirsti kelią sukčiavimui, korupcijai ir dvigubam finansavimui, juos nustatyti ir ištaisyti, taip pat besąlygiškai šias nuostatas taikyti neribotą laikotarpį ir užtikrinti jų vykdymą. Šiomis nuostatomis taip pat užtikrinamas veiksmingas interesų konflikto deklaracijų galiojimo kontrolės mechanizmas. Darbo grupė išsamiai konsultuojasi su Komisija, atsakinga už Sąjungos finansinę paramą, siekdama gauti grįžtamosios informacijos ir į ją atsižvelgti atitinkamuose vyriausybės dekretuose. Be to, rugsėjo mėn. rašte Vengrija įsipareigojo suteikti EUTAF reikiamus finansinius ir žmogiškuosius

⁵² Šie reglamentai bus reikalingi priėmus įstatymą.

išteklius, kuriuos išsamiau patikslins pagal šią taisomąją priemonę įsteigta darbo grupė, kad būtų užtikrintas tinkamas Sąjungos paramos naudojimas, apsaugotas jo nepriklausomumas ir sudarytos sąlygos jam vykdyti dabartines ir papildomas užduotis, kurios bus pavestos pagal tam tikras 2022 m. rugpjūčio 22 d. Vengrijos pateiktas taisomasias priemones. Pagrindiniai priede nurodyti šios taisomosios priemonės įgyvendinimo veiksmai – darbo grupės įsteigimas iki 2022 m. rugpjūčio 31 d., Vidaus audito ir etikos direktorato (DIAI) įsteigimas ministro pirmininko kabinete iki 2022 m. rugsėjo 30 d. ir atitinkamų vyriausybės nutarimų (413/2021 ir 256/2021) pakeitimų priėmimas iki 2022 m. rugsėjo 30 d. Vengrija, laikydama šios taisomųjų priemonių įsipareigojimo, įsteigė darbo grupę, kuri iki antrosios rugsėjo mėn. savaitės jau susitiko keturis kartus (rugsėjo 8, 9, 13 ir 16 d.).

- (98) Jei būtų teisingai nustatytos išsamios šios taisomosios priemonės taisyklės ir ji būtų pagal šias taisykles įgyvendinta, ji (kartu su kitomis taisomosiomis priemonėmis) iš esmės padėtų išspręsti problemas, susijusias su sisteminiiais viešųjų pirkimų sistemos trūkumais, taip pat pašalintų išreikštą susirūpinimą dėl veiksmingos galimų interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo, nes ja siekiama priimti nuostatas, kuriomis siekiama sugriežtinti taisykles ir procedūras, kad būtų galima veiksmingiau užkirsti kelią interesų konfliktams, juos nustatyti ir ištaisyti, kai naudojamos Sąjungos lėšos, įskaitant veiksmingą interesų konfliktų deklaracijų galiojimo kontrolės mechanizmą.

vii. Vienintelio pasiūlymo konkursų skaičiaus mažinimas vykdant viešųjų pirkimų, kuriuose naudojamos Sąjungos lėšos, procedūras

- (99) Šia taisomąją priemone Vengrijos vyriausybė įsipareigojo a) iki 2022 m. gruodžio 31 d. sumažinti iš Sąjungos fondų finansuojamų ir 2022 m. užbaigiamų viešųjų pirkimų konkursų, kuriuose pateikiamas vienintelis pasiūlymas, dalį, kad ji būtų mažesnė nei 15 %, vertinant pagal bendrosios rinkos rezultatų suvestinės metodiką, b) besąlygiškai pasiekti pirmiau nurodytą tikslinę reikšmę ir ją išlaikyti neribotą laiką ir c) jei vienintelio pasiūlymo dalis bet kuriais kalendoriniais metais viršytų 15 %, ji per keturis mėnesius imtųsi papildomų priemonių, kad būtų lengviau sumažinti viešųjų pirkimų su vieninteliu pasiūlymu skaičių, kad ši dalis vėl būtų mažesnė už 15 % ribą, ir apie tai praneštų Tarnybinės etikos institucijai ir Komisijai. Pagrindinis priede nurodytas šios priemonės įgyvendinimo veiksmas – iki 2022 m. rugsėjo 30 d. atlikti pirmąjį atitikties bendrosios rinkos rezultatų suvestinės metodikai auditą ir Vengrijos Europos lėšų audito generalinis direktoratas (EUTAF) turi pateikti Komisijai ir visuomenei visus šios srities individualius duomenis, įskaitant pradines vertes.

- (100) Komisija taip pat palankiai vertina šias taisomasias priemones, nes jomis aiškiai siekiama padidinti skaidrumą ir konkurenciją viešųjų pirkimų srityje. Jei šios taisomosios priemonės būtų tinkamai įgyvendintos, galima laikyti, kad jomis galima iš esmės pašalinti Komisijai šiuo klausimu susirūpinimą keliančius klausimus.

viii. Vienintelio pasiūlymo konkursų skaičiaus mažinimas vykdant viešųjų pirkimų, kuriuose naudojamos Sąjungos lėšos, procedūras

- (101) Panašiai kaip ir pirmiau minėtąja, šia taisomąją priemone Vengrijos vyriausybė įsipareigojo a) iki 2024 m. gruodžio 31 d. palaipsniui (trimis etapais) sumažinti iš nacionalinio biudžeto lėšų finansuojamų ir per kalendorinius metus užbaigiamų viešųjų pirkimų konkursų, kuriuose pateikiamas vienintelis pasiūlymas, dalį, kad ji būtų mažesnė nei 15 %, vertinant pagal bendrosios rinkos rezultatų suvestinės metodiką, b) besąlygiškai pasiekti pirmiau nurodytą tikslinę reikšmę tolimesniais

metais ir ją išlaikyti neribotą laiką ir c) jei vienintelio pasiūlymo dalis bet kuriais kalendoriniais metais viršytų 15 %, ji siūlo per keturis mėnesius imtis papildomų priemonių, kad būtų lengviau sumažinti viešųjų pirkimų su vieninteliu pasiūlymu skaičių, kad ši dalis vėl būtų mažesnė už 15 % ribą, ir apie tai praneštų Tarnybinės etikos institucijai ir Komisijai.

- (102) Kaip ir pirmiau minėtos priemonės atveju, Komisija palankiai vertina šią taisomąją priemonę, nes, jei ji bus tinkamai įgyvendinta, ja aiškiai siekiama padidinti viešųjų pirkimų skaidrumą ir konkurenciją.

ix. Pranešimo apie vienintelio pasiūlymo konkursus priemonė

- (103) Be taisomųjų priemonių, susijusių su pirmiau aprašytų vienintelio pasiūlymo konkursų dalies sumažinimu, Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2022 m. rugsėjo 30 d. sukurti naują stebėsenos ir pranešimo teikimo priemonę, skirtą atskirai įvertinti viešųjų pirkimų procedūrų, pagal kurias teikiamas vienintelis pasiūlymas, finansuojamas iš nacionalinių išteklių arba ES paramos, arba iš abiejų šaltinių, dalį ir šią priemonę naudoti neribotą laiką. Už viešuosius pirkimus atsakinga ministerija parengia rašytinę ataskaitą, pagrįstą informacija, surinkta naudojantis pranešimo apie vienintelio pasiūlymo konkursus priemone, ir iki kiekvienų metų vasario 15 d. paskelbia ją Elektroninės viešųjų pirkimų sistemos (EPS), kuri visuomenei prieinama be registracijos ir nemokamai, interneto svetainėje. Pagrindiniai priede nurodyti šios taisomosios priemonės veiksmai – iki 2022 m. rugsėjo 30 d. sukurti naują stebėsenos ir pranešimo priemonę, grindžiamą iš EPS gautais duomenų šaltiniais, ir EUTAF atliekamo audito metu patvirtinti, kad pranešimo apie vienintelio pasiūlymo konkursus priemonė eksploatuojama ir visapusiškai veikia, o jos funkcijos iki tos pačios dienos atitinka bendrosios rinkos rezultatų suvestinės metodiką.

- (104) Ši taisomoji priemonė yra sveikintina, o jos savybes Komisija vertina teigiamai. Jei ji bus tinkamai parengta ir įgyvendinta, ji iš esmės užtikrins, kad taisomosios priemonės, susijusios su vienintelio pasiūlymo konkursų mažinimu, būtų veiksmingesnės ir skaidresnės.

x. Elektroninė viešųjų pirkimų sistema (EPS)

- (105) Vengrijos vyriausybė įsipareigojo: a) sukurti ir paskelbti visuomenei nemokamai prieinamą reguliariai atnaujinamą (bent kas ketvirtį) duomenų bazę, kurioje struktūrizuota forma būtų kaupiama informacija apie visus skelbimus apie viešųjų pirkimų procedūrų sutarčių sudarymą (įskaitant duomenis su įmonių identifikavimo numeriais ir kiekvieno konsorciumo nario ir subrangovo pavarde), kuri būtų tinkama tvarkyti mašininėmis priemonėmis (visų pirma sudarant sąlygas struktūrizuotiems tyrimams ir masiniam duomenų, susijusių su viešųjų pirkimų procedūromis, eksportavimui), b) imtis visų būtinų priemonių EPS sukurti, užtikrinant, kad naujai sukurtos funkcijos pradėtų veikti visu pajėgumu iki 2022 m. rugsėjo 30 d., ir c) besąlygiškai neribotą laiką išlaikyti EPS ir susijusias funkcijas. Pagrindinis priede nurodytas šios taisomosios priemonės veiksmas yra naujų EPS funkcijų veikimas visu pajėgumu iki 2022 m. rugsėjo 30 d.

- (106) Komisija mano, kad jei ši taisomoji priemonė bus tinkamai parengta ir įgyvendinta, ji turėtų padidinti viešųjų pirkimų procedūrų skaidrumą ir todėl gali būti laikoma iš esmės galinčia išspręsti Komisijos iškeltas problemas, susijusias su sistemineis viešųjų pirkimų sistemos trūkumais.

xi. Veiklos rezultatų vertinimo sistema

- (107) Šia taisomąja priemone Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2022 m. rugsėjo 30 d. parengti veiklos rezultatų vertinimo sistemą, pagal kurią būtų vertinamas viešųjų pirkimų veiksmingumas ir ekonominis efektyvumas. Taisomąja priemone taip pat numatoma, kad Vengrijos vyriausybė besąlygiškai ir neribotą laiką nuolat naudosis veiklos rezultatų vertinimo sistema ir skelbs jos rezultatus. Veiklos rezultatų vertinimo sistema pradės veikti ne vėliau kaip 2022 m. lapkričio 30 d. ir joje dalyvaus nepriklausomos nevyriausybinės organizacijos (NVO) bei nepriklausomi viešųjų pirkimų ekspertai, kad būtų įvertintas viešųjų pirkimų veiksmingumas ir ekonominis efektyvumas Vengrijoje. Pagrindinis priede nurodytas šios priemonės įgyvendinimo veiksmas yra minėtos sistemos parengimas, įskaitant Vyriausybės sprendimo priėmimą, iki 2022 m. rugsėjo 30 d.
- (108) Kartu su kitomis taisomosiomis priemonėmis, susijusiomis su viešųjų pirkimų sistema, ši taisomoji priemonė, jei ji tinkamai apibrėžta išsamiose taisyklėse ir atitinkamai įgyvendinta, gali būti laikoma iš esmės tinkama Komisijos nurodytoms problemoms dėl sisteminių viešųjų pirkimų sistemos trūkumų pašalinti.
- xii. Veiksmų planas konkurencijai viešųjų pirkimų procedūrose padidinti
- (109) Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2023 m. kovo 31 d. priimti išsamų veiksmų planą, kuriuo būtų siekiama didinti konkurenciją viešųjų pirkimų srityje, ir nustatyti aiškius ir ambicingus kiekvieno veiksmo įgyvendinimo terminus. Taisomąja priemone taip pat numatoma kasmet peržiūrėti veiksmų planą. Vengrijos Vyriausybė taip pat įsipareigojo nedelsiant viešai paskelbti veiksmų planą ir jo peržiūrą, taip pat metinę veiksmų plane numatytų priemonių įgyvendinimo padėtį.
- (110) Komisija šią taisomąją priemonę, kuria siekiama padidinti konkurencijos lygį viešųjų pirkimų srityje, vertina teigiamai. Kartu su kitomis taisomosiomis priemonėmis, susijusiomis su viešųjų pirkimų sistema, tinkamai apibrėžta išsamiose taisyklėse ir atitinkamai įgyvendinta, ji gali būti laikoma iš esmės tinkama Komisijos nurodytoms problemoms šioje srityje pašalinti.
- xiii. Labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms skirti mokymai viešųjų pirkimų srityje
- (111) Šia taisomąja priemone siekiama sudaryti palankesnes sąlygas labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms (daugiausia dėmesio skiriant labai mažoms ir mažosioms įmonėms) dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, iki 2024 m. kovo 31 d. surengiant nemokamus mokymus bent 1 000 labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių. Vengrijos vyriausybė taip pat įsipareigojo iki 2026 m. birželio 30 d. suteikti tokias mokymo galimybes dar bent 1 200 labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių (taigi iš viso bent 2 200), taip pat stebėti ir vertinti mokymų veiksmingumą ir pridėtinę vertę.
- (112) Komisija šią taisomąją priemonę, kuria siekiama didinti konkurenciją viešųjų pirkimų srityje ir visų pirma didinti labai mažų ir mažųjų įmonių dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūrose lygį, vertina teigiamai. Ši taisomoji priemonė, kartu su kitomis taisomosiomis priemonėmis, susijusiomis su viešųjų pirkimų sistema, jei ji bus tinkamai įgyvendinta, gali būti laikoma iš esmės tinkama Komisijos nurodytoms problemoms šioje srityje pašalinti.
- xiv. Labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose paramos sistema
- (113) Be pirmiau nurodytos priemonės, susijusios su parama mokymui, Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2023 m. kovo 31 d. sukurti ir pradėti taikyti paramos sistemą, pagal kurią, remiantis objektyviais, nediskriminaciniais ir skaidriais atrankos

kriterijais, būtų skiriama vienkartinė kompensacija bent 1 800 reikalavimus atitinkančių labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių (iki 2026 m. birželio 30 d. daugiausia dėmesio skiriant labai mažoms ir mažosioms įmonėms) jų išlaidoms, susijusioms su jų dalyvavimu viešųjų pirkimų procedūrose, padengti siekiant palengvinti jų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose ir sumažinti jų patekimo į rinką kliūtis. Laikotarpio vidurio vertinimas turėtų būti atliktas iki 2024 m. rugsėjo 30 d., o galutinis vertinimas turėtų būti užbaigtas paramos programos pabaigoje iki 2026 m. liepos 31 d.

- (114) Komisija šią taisomąją priemonę, kuria siekiama didinti konkurenciją viešųjų pirkimų srityje ir visų pirma paskatinti labai mažų ir mažųjų įmonių dalyvavimą viešųjų pirkimų procedūrose, vertina teigiamai. Ši taisomoji priemonė, kartu su kitomis taisomosiomis priemonėmis, susijusiomis su viešųjų pirkimų sistema, jei ji bus tinkamai įgyvendinta, gali būti laikoma iš esmės tinkama Komisijos nurodytoms problemoms šioje srityje pašalinti.

xv. Platesnis Komisijos rizikos vertinimo priemonės „Arachne“ naudojimas

- (115) Pagal šią taisomąją priemonę Vengrijos vyriausybė įsipareigojo sistemingai ir plačiau naudotis visomis bendros duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonėmis, kurią Komisija suteikia valstybėms narėms, t. y. „Arachne“, funkcijomis įgyvendinant bet kokią Sąjungos paramą visais programavimo laikotarpiais, siekiant veiksmingai užkirsti kelią interesų konfliktams, sukčiavimui, korupcijai, dvigubam finansavimui ir kitiems pažeidimams ir juos nustatyti. Ji įsipareigojo besąlygiškai neribotą laiką visapusiškai ir veiksmingai taikyti sistemą „Arachne“, kartu įsipareigodama, kad visos atitinkamos audito ir kontrolės institucijos turėtų visapusišką prieigą prie šios sistemos „Arachne“ įkeltų duomenų rinkinių. Pagrindinis priede nurodytas šios priemonės veiksmas yra sistemingo visų sistemos „Arachne“ funkcijų naudojimo procedūrų taikymas įgyvendinant bet kokią Sąjungos paramą iki 2022 m. rugsėjo 30 d. Procedūromis užtikrinama, kad būtų įkelti visi svarbūs duomenys, būtų imamasi tolesnių veiksmų dėl rizikos vertinimo rezultatų, o atitinkamos audito įstaigos turėtų visapusišką prieigą prie sistemos „Arachne“.

- (116) Be to, kad buvo įsteigta Tarnybinės etikos institucija (aprašyta pirmiau) ir nustatyta taisomoji priemonė dėl Sąjungos lėšų naudojimo kontrolės ir audito stiprinimo, kiek tai susiję su iškelta problema dėl Vengrijos gebėjimo pagerinti interesų konfliktų patikras, susijusias su Sąjungos lėšų naudojimu, Komisija mano, kad Vengrijos pateikta taisomoji priemonė dėl platesnio visų bendros duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonės, kurią Komisija suteikia valstybėms narėms (t. y. „Arachne“), funkcijų naudojimo bet kokiai Sąjungos paramai, jei ji bus tinkamai parengta ir įgyvendinta, iš esmės gali padėti išspręsti Komisijos iškeltas problemas.

xvi. Bendradarbiavimo su OLAF stiprinimas

- (117) Vengrijos vyriausybė įsipareigojo iki 2022 m. rugsėjo 30 d. pateikti Nacionalinei Asamblėjai įstatymo dėl 2010 m. Įstatymo Nr. CXXII dėl *Nemzeti Adó- és Vámhivatal* pakeitimo projektą, kuriuo ji paskiria Nacionalinę mokesčių ir muitų administraciją (*Nemzeti Adó- és Vámhivatal*, NAV) kaip kompetentingą nacionalinę instituciją, padedančią OLAF atlikti patikras vietoje Vengrijoje ir kai ekonominės veiklos vykdytojas, kurio atžvilgiu atliekamos tokios patikros, atsisako bendradarbiauti. Ji taip pat įsipareigojo pateikti Nacionalinei Asamblėjai įstatymo dėl 2004 m. Įstatymo Nr. XXIX pakeitimo projektą, kuriuo nustatoma atgrasomoji finansinė sankcija, taikytina tuo atveju, kai ūkio subjektas atsisako bendradarbiauti su OLAF šios atliekamų patikrų ir inspektavimų vietoje tikslais. Pagrindinis priede

nurodytas šios taisomosios priemonės veiksmas yra abiejų pirmiau minėtų aktų priėmimas iki 2022 m. rugsėjo 30 d.

- (118) Kalbant apie siūlomą taisomąją priemonę bendradarbiavimui su OLAF stiprinti, Komisija mano, kad ji gali padėti šalinti nustatytus trūkumus, nes bus paskirta kompetentinga nacionalinė institucija, kuri padės OLAF atlikti patikras vietoje Vengrijoje ir kai ekonominės veiklos vykdytojas, kurio atžvilgiu atliekamos tokios patikros, atsisako bendradarbiauti. Naujosios taisyklės, kurias turi priimti Vengrija įgyvendindama pateiktą taisomąją priemonę, taip pat apims atgrasomąją finansinę sankciją, taikytiną tuo atveju, kai ūkio subjektas atsisako bendradarbiauti su OLAF šios atliekamų patikrų ir inspektavimų vietoje tikslais. Jei prisiimti įsipareigojimai yra tinkamai apibrėžti išsamiose taisyklėse ir atitinkamai įgyvendinami, Komisija laiko, kad šis klausimas iš esmės yra sprendžiamas.

xvii. Didesnis viešųjų išlaidų skaidrumas

- (119) Šia taisomąją priemone Vengrijos vyriausybė įsipareigojo: a) pateikti Nacionalinei Asamblėjai ir iki 2022 m. spalio 31 d. priimti teisėkūros procedūra priimamą aktą, kuriuo visos viešosios įstaigos įpareigojamos aktyviai skelbti centriniame registre iš anksto nustatytus duomenis apie viešųjų lėšų naudojimą, b) pateikti centriniame registre informaciją apie subrangovus ir c) besąlygiškai neribotam laikotarpiui palikti galioti pirmiau nurodytą teisės aktą ir užtikrinti jo vykdymą (visų pirma, kad viešosios įstaigos į registrą laiku įkeltų visus reikiamus duomenis). Išankstinis teisėkūros procedūra priimamo akto projektas Komisijai bus išsiųstas iki 2022 m. rugsėjo 30 d. Pagrindiniai priede nurodyti šios taisomosios priemonės veiksmai yra: a) nusiųsti Komisijai išankstinį teisėkūros procedūra priimamo akto projektą, kuriuo visos viešosios įstaigos įpareigojamos iki 2022 m. rugsėjo 30 d. aktyviai skelbti iš anksto nustatytus duomenis apie viešųjų lėšų naudojimą, ir b) iki 2022 m. spalio 31 d. priimti tą teisėkūros procedūra priimamą aktą.
- (120) Komisijos nuomone, ši taisomoji priemonė taip pat padeda (kartu su kitomis taisomosiomis priemonėmis) didinti viešųjų pirkimų skaidrumą. Jei priemonė bus tinkamai apibrėžta išsamiose taisyklėse ir atitinkamai įgyvendinta, gali būti laikoma, kad ji iš esmės gali padėti šalinti Komisijos nurodytas problemas šioje srityje.

7.2.2. *Vertinimo išvada*

- (121) Komisija turi priimti sprendimą dėl kito procedūros etapo per vieną mėnesį nuo valstybės narės pastabų gavimo dienos. Ji palankiai vertina Vengrijos, nors ir pavėluotai, pateiktą pasiūlymą ir mano, kad siūlomomis taisomosiomis priemonėmis, kartu paėmus, jei jos bus teisingai apibrėžtos teisės aktuose ir įgyvendinimo taisyklėse ir tinkamai įgyvendintos, iš esmės, priklausomai nuo priemonių turinio, galėtų būti sprendžiamos problemos, aprašytos pranešime apie sisteminius viešųjų pirkimų pažeidimus ir trūkumus, interesų konfliktų riziką ir su viešojo intereso patikos fondais susijusias problemas, taip pat su papildomais tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir kovos su korupcija pagrindais⁵³.
- (122) Tačiau dar turi būti nustatytos ir įvertintos svarbios siūlomų priemonių detalės, visų pirma, kaip pagrindiniai jų elementai atspindės faktiniuose teisės aktų tekstuose (pavyzdžiui, siekiant užtikrinti, kad Tarnybinės etikos institucija turėtų įgaliojimus tikrinti turto deklaracijas, kurios yra svarbios jos užduotims atlikti). Antra, dėl kelių

⁵³ Šios išvados neužkerta kelio Komisijai vykdyti stebėseną ir atlikti tolesnį analitinį vertinimą pagal kitas Komisijos priemones, įskaitant metinį ES teisinės valstybės mechanizmą.

Vengrijoje nustatytų problemų reikia ne tik pakeisti teisinę sistemą – dar svarbiau yra įgyvendinti pokyčius praktikoje, o tam reikia ilgesnio laikotarpio, kad būtų pasiekta konkrečių rezultatų. Kol bus įvertintas visų Priedo 1 lentelėje nurodytų taisomųjų priemonių turinys ir pagrindinių įgyvendinimo veiksmų ir įgyvendinimas, rizika biudžetui išlieka. Todėl šiame etape, kol bus pateiktas šių priemonių turinys ir bus tinkamai, visapusiškai ir veiksmingai įgyvendinti svarbiausi jų įgyvendinimo veiksmai, Komisija negali laikyti, kad jos yra pakankamos siekiant reaguoti į 2022 m. balandžio 27 d. Vengrijai nusiųstame Komisijos pranešime išdėstytus nustatytus faktus ir apsaugoti Sąjungos biudžetą.

- (123) Priėmus šį pasiūlymą, Komisija toliau stebės padėtį ir keisis informacija su Vengrijos valdžios institucijomis, taikydama šią procedūrą ir kitas susijusias priemones. Svarbu pažymėti, kad kelios Vengrijos pasiūlytos taisomosios priemonės turi būti įgyvendintos iki 2022 m. lapkričio 19 d. Komisija nuolat informuos Tarybą apie visus svarbius elementus, kurie gali turėti įtakos dabartiniam jos vertinimui.
- (124) Pagal Sąlygų reglamento 6 straipsnio 10 dalį Taryba įgyvendinimo sprendimą priima per vieną mėnesį; šis laikotarpis gali būti pratęstas ne daugiau kaip dar dviem mėnesiais, o tai leistų apsvarstyti 123 dalyje nurodytų įsipareigojimų įvykdymą.

8. SIŪLOMOS PRIIMTI PRIEMONĖS IR JŲ PROPORCINGUMAS

- (125) Pasiūlymas atitinka proporcingumo principą. Juo neviršijama to, kas būtina priemonės tikslams pasiekti.
- (126) Sąlygų reglamente reikalaujama, kad Tarybai siūlomos priemonės būtų proporcingos faktiniam ar galimam nustatytų teisinės valstybės principų pažeidimų poveikiui patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui arba Sąjungos finansinių interesų apsaugai ir būtų kuo labiau nukreiptos Sąjungos veiksmus, kuriems tie pažeidimai daro poveikį. Nustatydamas siūlytinas priemones, Komisija atsižvelgia į visus svarbius elementus, pavyzdžiui, teisinės valstybės principų pažeidimų pobūdį, trukmę, sunkumą ir apimtį, taip pat į visų galimų taisomųjų priemonių, kurias atitinkama valstybė narė pateikė vykstant procedūrai, tinkamumą.

8.1. Priemonių proporcingumas. Galimas teisinės valstybės principų pažeidimų poveikis Sąjungos biudžetui

- (127) Nustatyti pažeidimai yra iš esmės susiję su procesu, pagal kurį Vengrija naudoja Sąjungos lėšas, nes juos sudaro netinkamas valdžios institucijų, priimančių sprendimus dėl sutarčių, finansuojamų iš Sąjungos biudžeto, skyrimo procedūros, veikimas ir procedūros. Todėl manoma, kad jų galimas poveikis patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui arba Sąjungos finansinių interesų apsaugai yra ypač didelis. Be to, jei nustatyti pažeidimai būtų susieti su sukčiavimo nustatymo, tyrimo ir ištaisymo apribojimais ir kliūtimis dėl papildomų priežasčių, susijusių su tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir kovos su korupcija sistema, minėtas poveikis galėtų būti laikomas dar didesniu, nes jis potencialiai galėtų paveikti visas Vengrijos naudojamas Sąjungos lėšas.
- (128) Kalbant apie pažeidimų pobūdį, Komisija mano, kad įvertinus pažeidimus, susijusius su viešaisiais pirkimais, taip pat pažeidimus, susijusius su viešojo intereso patikos fondų interesų konfliktais, padaryta išvada, kad šie aspektai rodo teisinės valstybės principo, visų pirma Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 3 straipsnio b punkto, pažeidimus, nes jais neužkertamas kelias valdžios institucijų savavališkiems ar neteisėtiems sprendimams, jie neištaisomi ar už juos netaikomos sankcijos ir

neužtikrinama, kad nebūtų interesų konfliktų. Taigi vertinamų pažeidimų pobūdis, kuris iš esmės susijęs su tuo, kaip naudojamos viešosios lėšos, įskaitant Sąjungos lėšas, daro didelį poveikį Sąjungos biudžetui.

- (129) Be to, pažeidimai, visų pirma susiję su nustatytais viešųjų pirkimų klausimais, kartojasi ir trunka ilgiau nei 10 metų, o tai kelia riziką patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams.
- (130) Komisija taip pat mano, kad nustatyti teisinės valstybės principų pažeidimai yra susiję su svarbiomis Vengrijos viešojo sektoriaus dalimis, t. y. visais viešaisiais subjektais, įgyvendinančiais Sąjungos lėšas ir galinčiais tapti perkančiosiomis organizacijomis, taip pat visais viešojo intereso patikos fondais, kurie, nepaisant to, kad yra privatūs subjektai, siekia viešojo intereso tikslo, pavyzdžiui, švietimo, mokslinių tyrimų, aplinkos, klimato apsaugos ir paveldo apsaugos srityse. Taigi nustatyti teisinės valstybės principų pažeidimai yra sisteminiai ir plačiai paplitę, todėl laikomi rimtais.
- (131) Kalbant apie teisinės valstybės principų pažeidimo mastą, Komisija mano, kad tais atvejais, kai teisinės valstybės principų pažeidimas daro poveikį kelioms Sąjungos programoms ar fondams arba kelia riziką, kad toks poveikis bus daromas, turėtų būti laikoma, kad jo poveikis Sąjungos biudžetui arba Sąjungos finansiniams interesams bus didelis. Šiuo atveju nustatytos problemos gali daryti poveikį visoms programoms, kurios daugiausia įgyvendinamos vykdant viešuosius pirkimus ir kurios labiausiai susijusios su trimis Vengrijos sanglaudos politikos programomis pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą, kurios atitinka didelę pagal sanglaudos politiką Vengrijai skirtą Sąjungos biudžeto dalį. Komisijos auditai, per kuriuos nustatytos pirmiau aprašytos viešųjų pirkimų problemos, buvo susiję su sanglaudos politikos sritimi, ir nepaisant to, kad jų poveikis ES biudžetui buvo finansiškai pakoreguotas atskiriems auditams taikant sanglaudos politikos taisykles, šie nustatyti faktai parodė, kad Vengrijos valdžios institucijos sistemingai nepajėgia, nesugeba arba nenori užkirsti kelio sprendimams, kuriais pažeidžiama taikytina teisė viešųjų pirkimų srityje, ir interesų konfliktams, ir taip tinkamai kovoti su korupcijos rizika.
- (132) Be to, jei nustatytos problemos, susijusios su viešaisiais pirkimais ir viešojo intereso patikos fondais, būtų susietos su sukčiavimo nustatymo, tyrimo ir ištaisymo apribojimais ir kliūtimis dėl papildomų priežasčių, susijusių su tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir kovos su korupcija sistema, finansinis poveikis galėtų būti laikomas dar didesniu. Šis aspektas iš tiesų trukdytų apsaugoti Sąjungos finansinius interesus tiek *ex ante* (būtų mažinamas baudžiamojo proceso atgrasomasis poveikis), tiek *ex post* (būtų blokuojami represiniai valstybės institucijų veiksmai).

8.2. Sąjungos veiksmai, į kuriuos nukreiptos priemonės

- (133) Atsižvelgiant į ankstesnius Komisijos tarnybų auditus (ir nepaisant to, kad jų poveikis ES biudžetui buvo finansiškai pakoreguotas taikant sanglaudos politikos taisykles) ir į pirmiau išdėstytus nustatytus faktus, Sąjungos veiksmai, kuriems teisinės valstybės principų pažeidimai greičiausiai vėl turės įtakos ateityje, yra sanglaudos politikos programų, kurios daugiausia įgyvendinamos vykdant viešuosius pirkimus, taip pat programų, pagal kurias viešojo intereso patikos fondai ir jų išlaikomi subjektai gali būti paramos gavėjai, veiksmai.
- (134) Komisija mano, kad, atsižvelgiant į nustatytą riziką patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams, taip pat į prevencinį Sąlygų

reglamento pobūdį ir siekiant apsaugoti biudžetą nuo didelės rizikos, priemonės pirmiausia turėtų būti susijusios su 2021–2027 m. sanglaudos politikos programomis, kurias tikimasi įgyvendinti daugiausia vykdant viešuosius pirkimus, remiantis tuo, kaip atitinkamos sanglaudos politikos programos buvo įgyvendintos pagal 2014–2020 m. DFP. Siūlomos priemonės yra susijusios su šiomis sanglaudos politikos programomis (toliau – atitinkamos programos):

- (a) Aplinkos ir energijos vartojimo efektyvumo veiksmų programa plius,
 - (b) Integruoto transporto veiksmų programa plius,
 - (c) Teritorinės plėtros ir gyvenviečių plėtros veiksmų programa plius.
- (135) Kalbant apie teisinės valstybės principų pažeidimus, darančius poveikį viešojo intereso patikos fondų ir jų valdomų subjektų įgyvendinamoms lėšoms, Komisija mano, kad, atsižvelgiant į veiklos, kurioje šie subjektai gali dalyvauti⁵⁴, pobūdį, priemonės, kurias Komisija ketina pasiūlyti šiuo atveju, turėtų būti nukreiptos į visus programų, įgyvendinamų taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą, kurių naudą gavėjai arba įgyvendinantieji subjektai gali būti viešojo intereso patikos fondai ar jų valdomi kiti subjektai, veiksmus.

8.3. Tinkamų ir proporcingų priemonių pasirinkimas

- (136) Atsižvelgiant į pirmiau pateiktą analizę, kurioje daroma išvada, kad nustatyti teisinės valstybės principų pažeidimai gali turėti didelį poveikį patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui arba Sąjungos finansiniams interesams, siūlomos toliau nurodytos priemonės.
- Programos, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas: įsipareigojimų pagal sanglaudos politikos programas sustabdymas 2021–2027 m. laikotarpiu
- (137) Siekdama nustatyti įsipareigojimų sustabdymo lygį, Komisija pažymi, kad šiame etape neįmanoma tiksliai kiekybiškai įvertinti galimo poveikio Sąjungos biudžetui, nes lėšų, kurios bus įgyvendinamos vykdant viešuosius pirkimus 2021–2027 m. DFP laikotarpiu, dalis negali būti iš anksto pakankamai tiksliai nustatyta. Todėl, kadangi neįmanoma tiksliai apibrėžti su nustatytais sunkiais pažeidimais siejamų išlaidų sumos, tinkamas taikytinų priemonių lygis išreiškiamas procentine dalimi, kuri atspindi numatomą susijusią riziką Sąjungos biudžetui. Ši procentinė dalis nustatoma atsižvelgiant į nustatytų sisteminių pažeidimų rimtumą, dažnumą ir trukmę, taip pat į tikėtiną didžiausią finansinę riziką patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui, atsižvelgiant į Vengrijos per šią procedūrą pateiktas taisomąsias priemones.
- (138) Atsižvelgiant į ypač didelį galimą nustatytų teisinės valstybės principų pažeidimų poveikį patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams, taip pat į tų pažeidimų pobūdį, trukmę, rimtumą ir mastą, tai galėtų reikšti labai didelį galimą poveikį atitinkamoms lėšoms, todėl aukštas įsipareigojimų sustabdymo lygis būtų pagrįstas kaip proporcingas. Todėl viešųjų pirkimų srityje tinkamos ir proporcingos priemonės turėtų apimti Sąjungos lėšų sumą, kuri galėtų būti valdoma pažeidžiant patikimo finansų valdymo principus. Vis dėlto tikėtina, kad tik dalis pirmiau nurodytų veiksmų programų lėšų bus įgyvendinta vykdant viešuosius pirkimus (iš esmės 85–90 % lėšų), be to, kai kurioms viešųjų pirkimų procedūroms šie sisteminiai pažeidimai iš esmės gali nedaryti jokio poveikio. Kita

⁵⁴ Ši veikla daugiausia būtų susijusi su švietimu ir moksliniais tyrimais, bet taip pat ir su daugeliu kitų veiklos rūšių, pavyzdžiui, aplinkos ir klimato apsauga, paveldo apsauga ir sportu.

vertus, tie pažeidimai taip pat galėtų kelti didelę riziką kitoms Sąjungos programoms, kurios mažesniu mastu taip pat įgyvendinamos vykdant viešuosius pirkimus, tačiau numatytos priemonės joms nedarytų poveikio. Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, savo ketinimų rašte Komisija apskaičiavo, kad rizika biudžetui sudaro 70 % atitinkamų programų lėšų. Tačiau tokią riziką būtų galima gerokai sumažinti įsipareigojimais, kuriuos Vengrija prisiėmė kartu su taisomosiomis priemonėmis, pateiktomis antrajame atsakyme, jei jos būtų patvirtintos pagrindiniais veiksmais, kurių Vengrija įsipareigojo imtis.

- (139) Iš tiesų, nors Vengrija pateikė taisomųjų priemonių, kuriomis iš esmės būtų galima išspręsti Komisijos susirūpinimą keliančias problemas, ir ėmėsi pirmųjų veiksmų jas įgyvendinti, šiame etape jos vis dar yra nepakankamai išsamios, turint omenyje, kad pagrindiniai teisės aktai ir kiti svarbiausi veiksmai, kuriais būtų pradėta įgyvendinti daug Vengrijos pateiktų taisomųjų priemonių, dar nepriimti arba nepradėti, todėl sunku galutinai įvertinti, ar jomis sprendžiamos šios problemos. Todėl Komisija mano, kad šiame etape likusios su biudžetu susijusios rizikos lygis atitinka 65 % atitinkamų programų lėšų. Kadangi šį lygį galima laikyti pagrįstu poveikio Sąjungos biudžetui arba jam kylančios didelės rizikos artiniu, Komisija laiko, kad 65 % įsipareigojimų pagal šias veiklos programas sustabdymas būtų proporcinga priemonė. Komisija toliau stebės padėtį ir prireikus gali siūlyti pakeitimus.
- (140) Jei Tarybai priimant sprendimą nurodytos programos dar nebūtų patvirtintos, turėtų būti nuspręsta dėl vienos ar daugiau atitinkamų programų patvirtinimo sustabdymo proporcingai Sąjungos finansiniams interesams kylančiai rizikai. Tai grindžiama tais pačiais motyvais, jau išdėstytais pirmiau 139 punkte.
- Programos, kurioms taikomas tiesioginis ir netiesioginis valdymas: draudimas užmegzti naujus teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su viešojo intereso patikos fondais ir jų valdomais subjektais
- (141) Priemonės taip pat turėtų būti susijusios su veiksmais pagal programas, įgyvendinamas taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą, kurių naudos gavėjai arba įgyvendinantieji subjektai gali būti viešojo intereso patikos fondai ir jų valdomi subjektai. Kalbant apie nustatytus pažeidimus, susijusius su viešojo intereso patikos fondais, kadangi priemonė būtų susijusi tik su šiais subjektais, ji turėtų būti nukreipta į visas programas, įgyvendinamas taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą. Komisija laiko, kad draudimas pagal bet kurią Sąjungos programą, kuriai taikomas tiesioginis ir netiesioginis valdymas, užmegzti naujus teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su bet kuriais viešojo intereso patikos fondais ir bet kuriais jų valdomais subjektais, būtų proporcinga priemonė.
- (142) Kadangi šiuo metu viešojo intereso patikos fondų valdybos nariams taikoma bendra išimtis, leidžianti nesilaikyti interesų konfliktų reikalavimų, o viešųjų pirkimų taisyklių taikymas patikos fondams priklausytų nuo kiekvienu konkrečiu atveju atliekamo vertinimo, ar jie atitinka kriterijus, kad būtų laikomi perkančiosiomis organizacijomis, tokios išimtytys gali turėti įtakos bet kokiam biudžetui, kurį šie subjektai gali įgyvendinti arba valdyti. Todėl praktiškai neįmanoma laikyti, kad draudimas turėtų būti taikomas kai kuriems viešojo intereso patikos fondams ir jų valdomiems subjektams arba kad Komisija gali iš dalies užmegzti teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su tokiais subjektais. Be to, kadangi draudimas prisiimti naujus teisinius įsipareigojimus taikomas tik šiems subjektams, visų Sąjungos programų, kurioms taikomas tiesioginis ir netiesioginis valdymas, lėšų paskirstymas vis tiek gali būti naudojamas bet kuriam kitam subjektui, kaip naudos

gavėjui arba įgyvendinančiajam subjektui. Taigi, atsižvelgiant į priemonių, taikomų tiesioginiam ir netiesioginiam valdymui pagal Sąlygų reglamento 5 straipsnio 1 dalies a punktą, sąrašą, draudimas priimti bet kokius naujus teisinius įsipareigojimus šių subjektų atžvilgiu gali būti laikomas proporcingu siekiant sumažinti riziką patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams, kol bus priimtas atitinkamas teisės aktas.

- (143) Jei priemonė yra apibrėžta išsamiose taisyklėse, priimta būtiname teisės akte ir įgyvendinama, kaip įsipareigojo Vengrija, gali būti laikoma, kad ja sprendžiamos visos Komisijos susirūpinimą keliančios problemos.

8.4. Vengrijos pateiktos pastabos dėl ketinimų rašte pasiūlytų priemonių

- (144) Vengrijos teigimu, jos pateiktomis taisomosiomis priemonėmis sprendžiamos visos šiuo atveju Komisijos nustatytos problemos. Ji priminė lojalaus bendradarbiavimo principą, kurio ji laikėsi, siekdama pateikti taisomas priemones. Be to, ji nurodė Teismo sprendime⁵⁵ nustatytą reikalavimą, kad priemonės, kurių imamasi pagal Sąlygų reglamentą, turi būti „griežtai proporcingos“ nustatyto teisinės valstybės principų pažeidimo poveikiui Sąjungos biudžetui arba Sąjungos finansiniams interesams, teigdama, kad galimas poveikis patikimam ES biudžeto finansų valdymui arba Sąjungos finansinių interesų apsaugai negali pateisinti visoms valstybės narės naudojamoms lėšoms taikomų priemonių. Be to, ji teigė, kad vien dėl sisteminio pažeidimų pobūdžio ir jo plataus paplitimo pažeidimai negali būti automatiškai laikomi rimtais. Be to, ji nurodė, kad nėra jokio pagrindimo, kodėl ir koku mastu veiksmų programos, kurioms taikomos priemonės, buvo identifikuotos kaip įgyvendinamos vykdant viešuosius pirkimus.
- (145) Be to, ji teigė, kad buvo pažeisti objektyvaus, nešališko ir teisingo vertinimo reikalavimai, nes išvada dėl įsipareigojimų sumažinimo 70 % yra nepagrįsta. Remdamasi 10 % fiksuoto dydžio pataisomis, taikytomis atliekant 2017 m. auditą, ji teigia, kad pagal proporcingumo principą būtų galima sustabdyti tik 10 % iš 70 %, t. y. 7 %, įsipareigojimų pagal atitinkamas veiksmų programas vykdymą. Ji taip pat teigia, kad Komisija nepagrindė, kodėl ji pasiūlė sustabdyti mokėjimus, kurie buvo didesni už finansinių pataisų, nustatytų Komisijos gairėse dėl finansinių pataisų dėl viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo, dydžius⁵⁶.
- (146) Dėl alternatyvios veiksmų programų patvirtinimo sustabdymo priemonės, tuo atveju, jei Komisija jų nebus patvirtinusi tuo metu, kai Taryba priims sprendimą, ji teigia, kad jai nebuvo suteikta galimybė pateikti pastabų, nes Komisija nenurodė konkrečių programų, kurioms ta priemonė būtų taikoma.
- (147) Dėl draudimo užmegzti naujus teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su viešojo intereso patikos fondais ir jų valdomais subjektais Vengrija teigia, kad jis yra nereikalingas ir neproporcingas, atsižvelgiant į 2022 m. liepos 19 d. pateiktas tariamas taisomas priemones ir į tai, kad Komisija nepateikė jokio konkretaus atvejo, kai šie subjektai veikė ne kaip perkančiosios organizacijos arba nesilaikė ES taisyklių dėl interesų konflikto.

⁵⁵ Žr. 2022 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo (pleninės sesijos) sprendimo *Vengrija prieš Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, 271 punktą ir *Lenkija prieš Parlamentą ir Tarybą*, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98, 302 punktą.

⁵⁶ 2019 m. gegužės 14 d. Komisijos sprendimas, kuriuo nustatomos su Sąjungos finansuotomis išlaidomis susijusių finansinių pataisų, kurias reikia atlikti dėl viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo, nustatymo gairės (C(2019) 3452 *final*).

Komisijos vertinimas

- (148) Komisija palankiai vertina Vengrijos antrajame atsakyme pateiktas taisomasias priemones ir jos bendradarbiavimą šioje srityje. Atsižvelgiant į tai, ketinimų rašte išdėstytos priežastys, kodėl į 2022 m. liepos 19 d. pasiūlytas taisomasias priemones nebuvo galima atsižvelgti apibrėžiant priemones, kurias Komisija ketino siūlyti Tarybai. Dėl Vengrijos antrajame atsakyme nurodytų priemonių 121 ir 122 dalyse Komisija paaiškino, kodėl šiuo etapu jos negali būti laikomos pakankamomis Komisijos nustatytoms problemoms spręsti.
- (149) Dėl Vengrijos argumento, susijusio su galimu poveikiu ar pasekmėmis Sąjungos biudžetui, Komisija pažymi, kad Sąlygų reglamento 4 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad Komisija pasiūlytų priemones Tarybai ir tais atvejais, kai teisinės valstybės principų pažeidimai kelia rimtą pavojų, kad bus daromas pakankamai tiesioginis poveikis patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui. Kadangi Komisija nustatė tokią didelę riziką ateičiai, jai nereikėjo nustatyti konkrečios rizikos, kaip teigia Vengrija, kad galėtų pasiūlyti priemones Tarybai. Jei būtų laikomasi Vengrijos siūlomo aiškinimo, Sąlygų reglamentas neatliktų savo paskirties, kuri yra prevencinė Sąjungos biudžeto patikimo finansų valdymo ir Sąjungos finansinių interesų apsauga.
- (150) Kalbant apie Komisijos tarnybų auditų atveju taikomų finansinių pataisų normų taikymą, Komisija pažymi, kad Sąlygų reglamentas yra prevencinė priemonė, kuria siekiama apsaugoti patikimą Sąjungos biudžeto finansų valdymą ir Sąjungos finansinius interesus horizontalesniu būdu nei kitos Sąjungos finansinės taisyklės. Taigi į BNR ir pirmiau minėtą Komisijos sprendimą įtrauktų finansinių pataisų dydžių taikymas *mutatis mutandis* neatitiktų paskirties, kuri yra atskira ir papildoma.
- (151) Dėl alternatyvios programų patvirtinimo sustabdymo priemonės Komisija aiškiai nurodė veiksmų programas, kurioms ši priemonė galėtų būti taikoma. Ketinimų rašto pateikimo metu Komisija negalėjo ir šiame etape dar negali tiksliai nurodyti, kurios susijusios programos bus įtrauktos į alternatyvią programų patvirtinimo sustabdymo priemonę. Tai priklausys nuo programų patvirtinimo etapo tuo metu, kai Taryba priims sprendimą. Tačiau Komisija nurodė, kad tuo atveju, jei programų patvirtinimas turės būti sustabdytas, tai turėtų būti daroma vienos ar daugiau programų atžvilgiu, proporcingai Sąjungos finansiniams interesams kylančiai rizikai.
- (152) Galiausiai, kalbant apie priemonę, susijusią su viešojo intereso patikos fondais, Sąlygų reglamente nereikalaujama apibrėžti konkrečių atvejų, kai teisinės valstybės principų pažeidimas daro poveikį Sąjungos biudžetui ar Sąjungos finansiniams interesams. Kalbant konkrečiai apie viešojo intereso patikos fondus, galiojantys teisės aktai akivaizdžiai kelia didelę riziką patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui ir Sąjungos finansiniams interesams. Taigi draudimas prisiimti naujus teisinius įsipareigojimus yra vienintelė priemonė, galinti užtikrinti Sąlygų reglamente numatytos procedūros apsauginį ir prevencinį pobūdį.

9. TEISINIS PAGRINDAS

- (153) Šios priemonės teisinis pagrindas yra 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo.

10. PRIEMONĖS, KURIŲ SIŪLOMA IMTIS

- **Programos, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas**

(154) 65 % įsipareigojimų, prisiimtų pagal tris 2021–2027 m. laikotarpio veiksmų programas, finansuojamas iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Sanglaudos fondo (SF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+), sustabdymas.

(155) Jei Tarybai priimant sprendimą nurodytos programos dar nebūtų patvirtintos, vietoje to turėtų būti nuspręsta dėl vienos ar daugiau atitinkamų programų patvirtinimo sustabdymo, proporcingo Sąjungos finansiniams interesams kylančiai rizikai. Tai grindžiama tais pačiais motyvais, jau išdėstytais pirmiau 140 punkte.

- **Programos, kurioms taikomas tiesioginis ir netiesioginis valdymas**

(156) Draudimas pagal bet kurią Sąjungos programą, kuriai taikomas tiesioginis ir netiesioginis valdymas, užmegzti naujus teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su bet kuriais viešojo intereso patikos fondais ir bet kuriais jų valdomais subjektais. Tai nebūtinai turi poveikį biudžetui, nes draudimas užmegzti naujus teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius taikomas tik šiems subjektams, o atitinkamas visų Sąjungos programų, kurioms taikomas tiesioginis ir netiesioginis valdymas, lėšų paskirstymas vis tiek gali būti naudojamas bet kuriam kitam subjektui, kaip naudos gavėjui arba įgyvendinančiajam subjektui.

Pasiūlymas

TARYBOS ĮGYVENDINIMO SPRENDIMAS

dėl priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo⁵⁷, ypač į jo 6 straipsnio 10 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) 2021 m. lapkričio 24 d. pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnio 4 dalį Komisija išsiuntė Vengrijai prašymą pateikti informaciją, o 2022 m. sausio 27 d. Vengrijos valdžios institucijos į jį atsakė;
- (2) 2022 m. balandžio 27 d. pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnio 1 dalį Komisija išsiuntė Vengrijai rašytinį pranešimą (toliau – pranešimas). Tame pranešime Komisija iškėlė ją susirūpinti verčiančius klausimus ir pateikė savo išvadas dėl kelių problemų, susijusių su Vengrijos viešųjų pirkimų sistema, įskaitant:
 - (a) viešųjų pirkimų procedūrų sisteminius pažeidimus ir trūkumus;
 - (b) didelį konkursų, kuriuose dalyvauja vienintelis dalyvis, skaičių ir mažą konkurencijos intensyvumą viešųjų pirkimų procedūrose;
 - (c) su preliminariųjų sutarčių naudojimu susijusias problemas;
 - (d) interesų konfliktų nustatymą, prevenciją ir ištaisymą;
 - (e) su viešojo intereso patikos fondais susijusias problemas;
- (3) šios problemos ir jų pasikartojimas laikui bėgant rodo Vengrijos valdžios institucijų sisteminių nepajėgumą, nesėkmę ar nenorą užkirsti kelią sprendimams, kuriais pažeidžiama taikytina teisė, susijusi su viešaisiais pirkimais ir interesų konfliktais, ir taip tinkamai kovoti su korupcijos rizika. Taip pažeidžiami teisinės valstybės principai, visų pirma teisinio tikrumo ir vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo principai, ir tai kelia susirūpinimą dėl valdžių padalijimo;

⁵⁷ OL L 433I, 2020 12 22, p. 1.

- (4) pranešime Komisija išdėstė papildomas priežastis ir pateikė savo išvadas dėl tam tikrų problemų, susijusių su tyrimu bei baudžiamuoju persekiojimu ir kovos su korupcija sistema, įskaitant veiksmingo įtariamą nusikalstamos veikos tyrimo ir baudžiamąjį persekiojimą apribojimus, prokuratūrų organizavimą ir tai, kad nėra praktiškai veikiančios ir veiksmingos kovos su korupcija sistemos. Tai laikytina teisinės valstybės principų, visų pirma teisinio tikrumo, vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo ir veiksmingos teisminės apsaugos principų, pažeidimais;
- (5) pranešime Komisija išdėstė faktines aplinkybes ir konkrečias priežastis, kuriomis ji grindė savo išvadas, ir taip pat paprašė Vengrijos pateikti tam tikros informacijos ir duomenų, susijusių su tomis faktinėmis aplinkybėmis ir priežastimis. Pranešime Komisija Vengrijos valdžios institucijoms suteikė du mėnesius pastaboms pateikti;
- (6) 2022 m. birželio 27 d. Vengrija atsakė į pranešimą (toliau – pirmasis atsakymas). 2022 m. birželio 30 d. ir liepos 5 d. raštais Vengrija pateikė papildomos informacijos, papildančios pirmąjį atsakymą. Be to, 2022 m. liepos 19 d. Vengrija išsiuntė papildomą raštą, kuriame, reaguodama į pranešime pateiktas išvadas, pasiūlė keletą taisomųjų priemonių;
- (7) Komisija įvertino pirmajame atsakyme pateiktas pastabas ir padarė išvadą, kad jos nesušvelnino jos pranešime išsakyto susirūpinimo ir pateiktų išvadų. Be to, Komisija laikėsi nuomonės, kad nei pirmajame atsakyme, nei papildomuose 2022 m. birželio 30 d. ir liepos 5 d. raštuose nebuvo nurodytos tinkamos taisomosios priemonės, kurių būtų tinkamai įsipareigota imtis pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092. Kadangi 2022 m. liepos 19 d. raštas pateiktas vėlai, į jį nebuvo galima atsižvelgti vertinant pirmąjį atsakymą. Tačiau į visą svarbią tame rašte pateiktą informaciją Komisija atsižvelgė kituose Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnyje nustatytos procedūros etapuose, laikydamosi lojalios bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis principo;
- (8) remdamasi Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnio 7 dalimi, 2022 m. liepos 20 d. Komisija Vengrijai išsiuntė raštą (toliau – ketinimų raštas), kuriame valstybei narei pranešė savo vertinimą pagal to reglamento 6 straipsnio 6 dalį ir priemones, kurias Komisija numatė siūlyti priimti Tarybai pagal to reglamento 6 straipsnio 9 dalį, jeigu Vengrija neįsipareigos imtis tinkamų taisomųjų priemonių. Ketinimų rašte Komisija Vengrijai suteikė galimybę pateikti savo pastabas, visų pirma dėl numatomų priemonių proporcingumo;
- (9) 2022 m. rugpjūčio 22 d. Vengrija atsakė į ketinimų raštą (toliau – antrasis atsakymas) ir pateikė savo pastabas dėl Komisijos išvadų, procedūros ir ketinimų rašte nurodytų priemonių proporcingumo. Nors ir ginčijo Komisijos išvadas, Vengrija, siekdama reaguoti į Komisijos išsakytą susirūpinimą, pasiūlė tam tikrų taisomųjų priemonių. 2022 m. rugsėjo 13 d. Vengrija išsiuntė Komisijai raštą, kuriame pateikti paaiškinimai ir tolesni įsipareigojimai, susiję su siūlomomis taisomosiomis priemonėmis. Vengrijos nuomone, taisomosiomis priemonėmis, įskaitant į 2022 m. rugsėjo 13 d. raštą įtrauktus papildomus įsipareigojimus, visapusiškai reaguojama į Komisijos susirūpinimą, todėl Komisija Tarybai neturėtų siūlyti priemonių;
- (10) pagrindinės Komisijos išvados apibendrintos tolesnėse konstatuojamosiose dalyse;
- (11) pirma, viešųjų pirkimų procedūrose yra didelių sisteminių pažeidimų ir trūkumų. Tokie pažeidimai buvo nustatyti po Komisijos tarnybų auditų, kurie vienas po kito atlikti tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. programavimo laikotarpiais. Tie auditai užbaigti atlikus labai didelių bendrų sumų finansines pataisas, taip pat kelis

OLAF tyrimus, po kurių pateiktos finansinės rekomendacijos dėl didelių sumų susigrąžinimo iš Vengrijos. Be to, iš turimų duomenų matyti, kad buvo neįprastai didelė procentinė sutarčių, skirtų konkurso procedūrose dalyvavus tik vienam dalyviui, dalis; sutartys buvo priskirtos konkrečioms įmonėms, kurios palaiptai įgijo didelę rinkos dalį; taip pat buvo didelių preliminariųjų sutarčių priskyrimo trūkumų. Be to, susirūpinimą kelia tai, kad viešųjų pirkimų ir interesų konfliktų taisyklės netaikomos viešojo intereso patikos fondams ir jų valdomiems subjektams, taip pat nepakankamas šių patikos fondų lėšų valdymo skaidrumas. Tos problemos ir jų pasikartojimas laikui bėgant rodo Vengrijos valdžios institucijų sisteminių nepajėgumą, nesėkmę ar nenorą užkirsti kelią sprendimams, kuriais pažeidžiama taikytina teisė, susijusi su viešaisiais pirkimais ir interesų konfliktais, ir taip tinkamai kovoti su korupcijos rizika. Taip pažeidžiamas teisinės valstybės principas, visų pirma teisinio tikrumo ir vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo principai, ir tai kelia susirūpinimą dėl valdžių padalijimo;

- (12) antra, kyla papildomų problemų, susijusių su veiksmingo įtariamos nusikalstamos veikos tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo apribojimais, prokuratūrų organizavimu ir tuo, kad nėra veikiančios ir veiksmingos kovos su korupcija sistemos. Konkrečiai, trūksta galimybės nepriklausomam teismui veiksmingai apskusti prokuratūros sprendimus netirti įtariamos korupcijos, sukčiavimo ir kitų nusikalstamų veikų, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams, ir nevykdyti jų baudžiamojo persekiojimo, taip pat trūksta reikalavimo pateikti priežastis, kai tokios bylos priskiriamos ar perskiriamos, ir nėra taisyklių, kuriomis būtų užkirstas kelias dėl jų priimti savavališkus sprendimus. Be to, trūksta išsamios kovos su korupcija strategijos, kuri apimtų svarbiausias korupcijos prevencijos sritis; nepakankamai išnaudojamos visos prevencinės priemonės, kurios padėtų atlikti korupcijos tyrimus, visų pirma aukšto lygio korupcijos atvejais; taip pat apskritai trūksta veiksmingos sukčiavimo ir korupcijos nusikaltimų prevencijos ir sustabdymo. Tai laikytina teisinės valstybės principų, visų pirma teisinio tikrumo, vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo ir veiksmingos teisminės apsaugos principų, pažeidimais;
- (13) Vengrijos atsakymuose pateiktomis pastabomis nėra tinkamai reaguojama į pranešime ir ketinimų rašte pateiktas išvadas. Konkrečiai, atsakymuose nepateikta įrodymų apie Vengrijos atliktus naujausius viešųjų pirkimų sistemos patobulinimus (susijusius su skaidrumu, konkurencijos intensyvumu, interesų konfliktų patikromis). Nors po Komisijos tarnybų auditų Vengrijos viešųjų pirkimų sistemoje įvyko pokyčių, nėra požymių, kad tie pokyčiai būtų turėję įtakos konkurencijos lygiui Vengrijos rinkoje. Iš Komisijos turimų duomenų matyti, kad padidėjo ne tik viešųjų pirkimų sutarčių skyrimo koncentracija, bet ir tikimybė konkursą laimėti Vengrijos valdančiosios partijos atstovams (toliau – politinių ryšių turinčios įmonės). Komisija užsakė tyrimą, kuriame pateikta 2005–2021 m. Vengrijoje sudarytų daugiau kaip 270 000 viešųjų pirkimų sutarčių statistinė empirinė analizė⁵⁸. Tyrimo pastabas patvirtino išvados, padarytos išnagrinėjus tam tikrus konkursų duomenis, susijusius su sutartimis, skirtomis kai kurioms įmonėms, laikomoms politinių ryšių turinčiomis įmonėmis. Be to, turizmo, ryšių ir sporto sektoriuose Komisija surinko žiniasklaidos ir suinteresuotųjų subjektų pranešimų. Vengrija nepateikė įrodymų dėl interesų

⁵⁸ Budapešto korupcijos tyrimų centro tyrimas *Study on concentration of awards and potential risks of fraud, corruption and conflict of interest in public procurement procedures in Hungary with focus on EU funded public procurements - Empirical analysis of Hungarian public procurement data from 2005 to 2021*.

konfliktų taisyklių, svarbių Sąjungos biudžeto apsaugai, taikomumo (arba taikymo praktikoje) viešojo intereso patikos fondams;

- (14) kitos Sąjungos teisės aktuose nustatytos procedūros neleistų Komisijai veiksmingiau apsaugoti Sąjungos biudžeto. Nustatyti pažeidimai ir trūkumai yra plačiai paplitę ir tarpusavyje susiję, o tai reiškia, kad kitomis nei Reglamente (ES, Euratomas) 2020/2092 numatytomis procedūromis negalima veiksmingiau pašalinti Sąjungos biudžetui kylančios rizikos. Nors ir galima pasinaudoti tam tikromis sektorinėmis taisyklėmis nustatytomis priemonėmis, pvz., Komisijos tarnybų atliekamais auditais ir finansinėmis pataisomis Vengrijos valdžios institucijų neištaisytų pažeidimų atveju, tos priemonės apskritai yra susijusios su Komisijai jau deklaruotomis išlaidomis, o tai, kad trūkumai tebenustatomi daugelį metų, rodo, kad finansinių pataisų nepakanka Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti nuo dabartinės arba būsimos rizikos;
- (15) dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2021/1060⁵⁹ įtvirtintų reikiamų sąlygų laikymosi ir stebėsenos, reikėtų pažymėti, kad vienintelė to reglamento 15 straipsnio 5 dalyje nustatytos reikiamos sąlygos nesilaikymo pasekmė yra tai, kad Komisija atitinkamai valstybei narei neatlygina išlaidų, susijusių su veiksmis, siejamais su konkrečiu tikslu. Reglamentu (ES, Euratomas) 2020/2092 nustatyta įvairesnių galimų Sąjungos biudžeto apsaugos priemonių, įskaitant vienos ar daugiau programų patvirtinimo sustabdymą ir įsipareigojimų pagal pasidalijamojo valdymo principą sustabdymą. Galimos priemonės pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092 taip pat taikomos išankstiniam finansavimui, o tai nenumatyta pagal Reglamento (ES) 2021/1060 15 straipsnį;
- (16) kalbant apie viešųjų pirkimų taisyklių taikymą ir aiškinimą, Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 17 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad to reglamento 6 straipsnio 1 dalyje nurodyti Sąjungos teisės aktai yra finansų srities ir konkrečių sektorių teisės aktai. Pažeidimo nagrinėjimo procedūros yra grindžiamos ne teisėkūros procedūra priimtu aktu, bet tiesiogiai SESV 258 straipsniu. Ta pirminės teisės nuostata negali būti laikoma Sąjungos teisės aktu, kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnio 1 dalyje;
- (17) Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/241⁶⁰ 22 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės, įgyvendindamos priemones pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, turi imtis visų tinkamų priemonių Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti. Pagrindinė atsakomybė už Sąjungos ir nacionalinės teisės laikymąsi įgyvendinant tas priemones pagal Reglamento (ES) 2021/241 22 straipsnio 1 dalį tenka valstybėms narėms, o Komisija pagal to reglamento 22 straipsnio 5 dalį gali imtis taisomųjų priemonių sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, atvejais, kai jie nebuvo ištaisyti valstybės narės, arba pareigų, kylančių iš paskolos susitarimo ar finansavimo susitarimo, šurkštaus pažeidimo atveju. Dar svarbiau yra tai, kad Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas dar

⁵⁹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

⁶⁰ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

nebaigtas, o jo turinys ir pajėgumas apsaugoti Sąjungos finansinius interesus priklauso ne tik nuo faktinių priemonių, kurios bus jame numatytos, bet ir nuo to, kaip Vengrija tas priemones įgyvendins. Todėl Reglamento (ES) 2021/241 nuostatų taikymas šiuo atveju neleistų Komisijai veiksmingiau apsaugoti Sąjungos biudžetą;

- (18) atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta pirmiau, kitos Sąjungos teisėje nustatytos procedūros neleistų Komisijai veiksmingiau apsaugoti Sąjungos biudžetą negu Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnyje nustatyta procedūra;
- (19) nustatytų patikimo Sąjungos biudžeto finansų valdymo ar Sąjungos finansinių interesų apsaugos pažeidimų galimas poveikis laikomas itin dideliu turint omenyje tai, kad tie pažeidimai yra iš esmės susiję su procesu, pagal kurį Vengrija naudoja Sąjungos lėšas, nes juos sudaro netinkamas valdžios institucijų, priimančių sprendimus dėl sutarčių, finansuojamų iš Sąjungos biudžeto, skyrimo, veikimas. Be to, jei nustatyti pažeidimai yra susiejami su sukčiavimo nustatymo, tyrimo ir ištaisymo apribojimais ir kliūtimis, laikomais papildomomis priežastimis, susijusiomis su tyrimu, baudžiamuoju persekiojimu ir kovos su korupcija sistema, tas poveikis gali būti laikomas dar didesniu;
- (20) atsižvelgiant į su viešaisiais pirkimais susijusių išvadų pobūdį, atitinkamos priemonės, kurių reikia imtis pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092 (toliau – atitinkamos priemonės), turėtų būti susijusios su Sąjungos finansavimu, kuris daugiausia įgyvendinamas vykdant viešuosius pirkimus. Komisijos auditai, per kuriuos nustatyti trūkumų ir pažeidimų turintys viešųjų pirkimų procesai, buvo susiję su sanglaudos politikos sritimi, ir nepaisant to, kad tų trūkumų ir pažeidimų poveikis ES biudžetui buvo finansiškai ištaisytas taikant sanglaudos politikos taisykles, jie rodo Vengrijos valdžios institucijų sisteminių nepajėgumą, nesėkmę ar nenorą užkirsti kelią sprendimams, kuriais pažeidžiama taikytina teisė, susijusi su viešaisiais pirkimais ir interesų konfliktais, ir taip tinkamai kovoti su korupcijos rizika;
- (21) programos, kurios turi būti apsaugotos atitinkamomis priemonėmis, pirmiausia turėtų būti 2021–2027 m. sanglaudos politikos programos, kurias tikimasi įgyvendinti daugiausia vykdant viešuosius pirkimus pagal analogiją su tuo, kaip Vengrija įgyvendino lygiavertes programas pagal 2014–2020 m. DFP. Tos programos yra Aplinkos ir energijos vartojimo efektyvumo veiksmų programa plus, Integruoto transporto veiksmų programa plus ir Teritorinės plėtros ir gyvenviečių plėtros veiksmų programa plus (toliau – atitinkamos programos). Apskaičiuota, kad atitinkamų programų įgyvendinimo vykdant viešuosius pirkimus lygis būtų 85–90 %;
- (22) atitinkamos priemonės taip pat turėtų būti susijusios su veiksmais pagal Sąjungos programas, kurios įgyvendinamos taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą ir kurių naudos gavėjai arba įgyvendinantieji subjektai gali būti viešojo intereso patikos fondai ir jų valdomi subjektai, kurie laikomi valdžios subjektais, kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 2 straipsnio b punkte ir 5 straipsnio 1 dalies a punkte. Kalbant apie nustatytus pažeidimus, susijusius su viešojo intereso patikos fondais, ši atitinkama priemonė turėtų būti taikoma visoms Sąjungos programoms, įgyvendinamoms taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą;
- (23) laikantis Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 5 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų, tinkamas taikytinų priemonių lygis turėtų būti išreiškiamas procentine dalimi, kuri atspindi susijusią riziką Sąjungos biudžetui;
- (24) atsižvelgiant į viešųjų pirkimų srityje nustatytų sisteminių pažeidimų sunkumą, dažnumą ir trukmę, galima laikyti, kad finansinė rizika patikimam Sąjungos biudžeto

finansų valdymui yra labai didelė, todėl pateisina priemones, kurių finansinis poveikis labai didelis;

- (25) pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnio 6 dalį, sprendžiant dėl atitinkamų priemonių, reikia atsižvelgti į informaciją, gautą iš atitinkamos valstybės narės, ir į jos pateiktas pastabas, taip pat į siūlomų taisomųjų priemonių tinkamumą. Todėl į vertinimą reikėtų įtraukti Vengrijos pasiūlytas taisomas priemones;
- (26) antrajame atsakyme Vengrija pateikė 17 taisomųjų priemonių, kurių įsipareigojimą ji papildė 2022 m. rugsėjo 13 d. Komisijai pateiktu raštu. Vengrijos nuomone, jomis būtų reaguojama į visas Komisijos pranešime iškeltas problemas (toliau – siūlomos taisomosios priemonės). Nurodytos šios taisomosios priemonės:
- a) neteisėtų veiksmų ir pažeidimų, susijusių su Sąjungos lėšų panaudojimu, prevencijos, nustatymo ir ištaisymo stiprinimas pasitelkiant naujai įsteigtą Tarnybinės etikos instituciją;
 - b) kovos su korupcija darbo grupė;
 - c) kovos su korupcija sistemos stiprinimas;
 - d) viešojo intereso turto valdymo fondų vykdomo Sąjungos paramos naudojimo skaidrumo užtikrinimas;
 - e) konkrečios procedūros, taikomos specialioms nusikaltimams, susijusiems su viešosios valdžios funkcijų vykdymu arba valstybės turto valdymu, nustatymas;
 - f) audito ir kontrolės mechanizmų, skirtų tinkamam ES paramos naudojimui užtikrinti, stiprinimas;
 - g) konkursų procedūrų, kurios finansuojamos iš Sąjungos lėšų ir kuriose dalyvavo vienintelis dalyvis, dalies sumažinimas;
 - h) konkursų procedūrų, kurios finansuojamos iš nacionalinio biudžeto lėšų ir kuriose dalyvavo vienintelis dalyvis, dalies sumažinimas;
 - i) pranešimo apie vienintelio pasiūlymo konkursus priemonės, skirtos viešųjų pirkimų konkursams, kurie užbaigiami gavus vienintelį pasiūlymą, stebėti ir apie juos pranešti, sukūrimas;
 - j) elektroninės viešųjų pirkimų sistemos skaidrumui padidinti sukūrimas;
 - k) veiklos rezultatų vertinimo sistemos, pagal kurią būtų vertinamas viešųjų pirkimų veiksmingumas ir ekonominis efektyvumas, parengimas;
 - l) veiksmų plano konkurencijos lygiui viešųjų pirkimų srityje padidinti priėmimas;
 - m) labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms surengtini mokymai apie viešųjų pirkimų praktiką;
 - n) paramos sistemos, pagal kurią būtų kompensuojamos labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių išlaidos, susijusios su dalyvavimu viešųjų pirkimų procedūrose, sukūrimas;
 - o) Komisijos rizikos vertinimo priemonės ARACHNE taikymas;
 - p) bendradarbiavimo su OLAF stiprinimas;
 - q) teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo užtikrinamas didesnis viešųjų išlaidų skaidrumas, priėmimas;

- (27) apskritai Vengrija įsipareigojo imtis antrajame atsakyme pasiūlytų taisomųjų priemonių, kad besąlygiškai reaguotų į pranešime iškeltas problemas, ir tas priemonės bei susijusius teisės aktus palikti galioti neribotą laiką ir tinkamai užtikrinti juose nustatytų taisyklių vykdymą;
- (28) kadangi Vengrijoje nustatytos problemos susijusios tiek su teisine sistema, tiek (dideliu mastu) su administracine praktika, vertinimas, ar Vengrijos pasiūlytos taisomosios priemonės yra tinkamos, kad būtų pasiektas jų tikslas – nutraukti pažeidimus ir (arba) pašalinti Sąjungos finansiniams interesams kylančią riziką, vis dėlto priklausys nuo analizės, koks tų priemonių turinys ir ar teisingai, visapusiškai ir veiksmingai įgyvendinami visi pagrindiniai įgyvendinimo veiksmai, kaip nurodyta rugpjūčio 22 d. Vengrijos pateiktuose atitinkamuose tvarkaraščiuose. Šiuo atžvilgiu Vengrija vis dar turi imtis pagrindinių veiksmų dėl daugelio siūlomų taisomųjų priemonių;
- (29) kad sustiprintų neteisėtų veiksmų ir pažeidimų, susijusių su Sąjungos lėšų panaudojimu, prevenciją, nustatymą ir ištaisymą, Vengrija įsipareigojo įsteigti naują Tarnybinės etikos instituciją. Vengrija į siūlomą taisomąją priemonę įtraukė keletą elementų, kuriuos šiuo etapu Komisija vertina teigiamai, visų pirma dėl: i) naujos Tarnybinės etikos institucijos paskirties ir tikslų, ii) jos įgaliojimų apimties ir (plačių) įgaliojimų, įskaitant įgaliojimus nurodyti perkančiosioms organizacijoms sustabdyti konkursus, įgaliojimus prašyti administracinių tyrimo įstaigų atlikti tyrimus, įgaliojimus rekomenduoti Sąjungos finansavimo neskirti konkrečioms ekonominės veiklos vykdytojams; teisę prašyti atlikti visų institucijų sprendimų, susijusių su viešųjų pirkimų procedūromis, kurios susijusios su Sąjungos parama (ir kurioms gali būti taikoma teisminė peržiūra), teisminę peržiūrą ir kt.; iii) taisyklių dėl Tarnybinės etikos institucijos valdybos skyrimo ir tinkamumo komiteto, kuriuo siekiama užtikrinti, kad Tarnybinės etikos institucija būtų visiškai nepriklausoma, dalyvavimo. Be to, Tarnybinės etikos institucija remsis teismo sprendimuose nustatytais faktais, galės kreiptis į teismus, o jos pačios sprendimams bus taikoma teisminė peržiūra. Todėl Vengrija taip pat įsipareigojo, kad visi Vengrijos teismai, nagrinėjantys civilines, administracines ir baudžiamąsias bylas, įskaitant bylas, susijusias su Sąjungos finansinių interesų apsauga, laikytųsi nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų, taip pat reikalavimų, nustatytų teisės aktais pagal Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalį ir atitinkamą ES *acquis*. Į siūlomą taisomąją priemonę įtrauktas tvarkaraštis, kuriame nurodyti pirmieji pagrindiniai įgyvendinimo veiksmai: nuo vyriausybės sprendimo, kuriuo Vengrijos vyriausybė įpareigojama iki 2022 m. rugsėjo 30 d. pateikti Nacionalinei Asamblėjai teisės aktų projektus dėl Tarnybinės etikos institucijos įsteigimo (šis vyriausybės sprendimas priimtas 2022 m. rugsėjo 5 d.), iki Tarnybinės etikos institucijos veiklos pradžios 2022 m. lapkričio 19 d.;
- (30) tinkamai įsteigta ir veiksmingai veikianti, kaip numatyta siūlomoje taisomojoje priemonėje, turėdama visišką nepriklausomumą ir veiksmingus įgaliojimus vietoje, susijusius su visomis procedūromis, kurios gali daryti faktinį arba galimą poveikį patikimam Sąjungos biudžeto finansų valdymui arba Sąjungos finansiniams interesams, Tarnybinės etikos institucija galėtų prisidėti prie didesnės konkurencijos vykdant viešųjų pirkimų procedūras, užkirsti kelią interesų konfliktų rizikai arba ją kuo labiau sumažinti ir apskritai pagerinti sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir kitų pažeidimų, kuriais pažeidžiama Sąjungos teisė, prevenciją, nustatymą ir ištaisymą Vengrijos viešųjų pirkimų sistemoje, kad Sąjungos finansavimas būtų naudojamas patikimiau ir veiksmingiau. Tačiau šios siūlomos taisomosios priemonės duomenų ir pagrindinių veiksmų, be kita ko, visų pirma susijusių su Tarnybinės

etikos institucijos įgaliojimais ir priemonėmis, kad būtų galima veiksmingai tikrinti turto deklaracijas, dar nėra;

- (31) Vengrija išipareigojo įsteigti kovos su korupcija darbo grupę, kuri reaguotų į Komisijos susirūpinimą, visų pirma siekiant užtikrinti visapusišką, struktūrinę ir veiksmingą nevalstybinių subjektų, veikiančių kovos su korupcija srityje, dalyvavimą kartu su vyriausybės atstovais. Be to, Vengrija išipareigoja rengiant teisės akto projektą išsamiai konsultuotis su nacionaliniais ir tarptautiniais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant Komisiją. Tačiau šios siūlomos taisomosios priemonės duomenų ir pagrindinių veiksmų dar nėra;
- (32) siūloma taisomoji priemonė dėl kovos su korupcija sistemos apima daugumą elementų, kuriuos Komisija laiko esminiais priemonės veiksmingumui užtikrinti, pavyzdžiui, kovos su sukčiavimu ir korupcija strategijų, apimančių visas įstaigas, dalyvaujančias naudojant Sąjungos lėšas, priėmimą ir informacijos apie vidutinės trukmės 2020–2022 m. nacionalinės kovos su korupcija strategijos įgyvendinimo padėtį pateikimą, taip pat turto deklaracijų asmeninės ir materialinės taikymo srities išplėtimą, taisykles, kuriomis siekiama padidinti turto deklaracijų skaidrumą, ir administracinių bei baudžiamųjų sankcijų nustatymą. Tačiau šios siūlomos taisomosios priemonės duomenų ir pagrindinių veiksmų dar nėra. Pažymėtina, kad minėta duomenų bazė turėtų būti viešai prieinama. Be to, Tarybinės etikos institucija turėtų turėti įgaliojimus visais atvejais pradėti turto tikrinimo procesą, taip pat ir savo iniciatyva;
- (33) kalbant apie viešojo intereso patikos fondus, siūloma taisomąja priemone iš esmės galima reaguoti į iškeltas problemas, nes ji sudarys sąlygas viešųjų pirkimų taisyklės bendrai ir besąlygiškai taikyti viešojo intereso patikos fondams ir tokių patikos fondų valdomiems subjektams (visi jie viešųjų pirkimų taisyklių tikslais bus laikomi perkančiosiomis organizacijomis) ir šia priemone tokiems subjektams ir jų valdybų nariams bus nustatytos aiškios interesų konfliktų taisyklės. Tačiau šios siūlomos taisomosios priemonės duomenų ir pagrindinių veiksmų dar nėra;
- (34) be to, Vengrija išipareigojo nustatyti naują teisminės peržiūros procedūrą, kuri turi daug teigiamų elementų, pavyzdžiui, galimybę juridiniams asmenims kreiptis dėl šios procedūros, garantuota privilegijuota procesinė padėtis asmeniui, pranešančiam apie nusikaltimą, nuoroda į tai, kad išimtinė kompetencija nagrinėti bylas pagal naująją procedūrą bus suteikta specializuotam teismui (t. y. Budos centriniam apylinkės teismui), nuoroda į tai, kad visi naujojoje procedūroje dalyvaujantys teismai ir ikiteisminio tyrimo teisėjai atitiks Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnį ir atitinkamą ES *acquis*, ir pagrįstas visos procedūros tvarkaraštis. Galiausiai Vengrija išipareigojo peržiūrėti procedūrą per pagrįstą laikotarpį. Siūloma taisomąja priemone galima reaguoti į Komisijos nustatytus trūkumus. Tačiau šios siūlomos taisomosios priemonės duomenų ir pagrindinių veiksmų dar nėra;
- (35) kalbant apie išsakytą susirūpinimą dėl Vengrijos gebėjimo pagerinti interesų konfliktų patikras, susijusias su Sąjungos lėšų naudojimu, siūloma taisomąja priemone dėl platesnio visų bendros duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonės, kurią Komisija suteikia valstybėms narėms (t. y. „Arachne“), funkcijų naudojimo bet kokiai Sąjungos paramai, jei ji bus tinkamai įgyvendinta, iš esmės galima reaguoti į Komisijos išsakytą susirūpinimą. Be to, siūloma taisomąja audito ir kontrolės mechanizmų stiprinimo priemone, kuria siekiama užtikrinti tinkamą Sąjungos paramos naudojimą, jei ji būtų įgyvendinama teisingai ir laiku, taip pat būtų reaguojama į išsakytą susirūpinimą, nes ji sudarys sąlygas priimti nuostatas,

kuriomis būtų sugriežtintos taisyklės ir procedūros, kad būtų galima veiksmingiau užkirsti kelią interesų konfliktams naudojant Sąjungos lėšas, juos nustatyti ir ištaisyti, įskaitant veiksmingą interesų konfliktų deklaracijų pagrįstumo kontrolės mechanizmą. Tačiau šių siūlomų taisomųjų priemonių duomenų ir pagrindinių veiksmų dar nėra;

- (36) be to, Komisija teigiamai įvertino siūlomas taisomasias priemones, kuriomis siekiama pašalinti viešųjų pirkimų procedūrų sisteminius pažeidimus ir trūkumus. Tačiau šiame etape kai kurios priemonės tam tikrais aspektais vis dar nepakankamai detalizuotos ir pagrindinių veiksmų dėl jų dar nesiiimta. Todėl jos negali būti laikomos pakankamai tinkamomis siekiant reaguoti į problemas, iškeltas per procedūrą pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092. Todėl reikia imtis atitinkamų priemonių pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 4 straipsnio 1 dalį;
- (37) siūloma taisomąja priemone dėl bendradarbiavimo su OLAF stiprinimo galima reaguoti į Komisijos nustatytus trūkumus, nes bus paskirta kompetentinga nacionalinė institucija, kuri padės OLAF atliekant patikras vietoje Vengrijoje ir kai ekonominės veiklos vykdytojas, kurio atžvilgiu atliekamos tokios patikros, atsisako bendradarbiauti. Ji taip pat apims atgrasomąją finansinę sankciją, taikytiną tuo atveju, kai ūkio subjektas atsisako bendradarbiauti su OLAF šios atliekamų patikrų ir inspektavimų vietoje tikslais. Tačiau šios siūlomos taisomosios priemonės duomenų ir pagrindinių veiksmų dar nėra;
- (38) siūlomomis taisomosiomis priemonėmis, jas visas taikant kartu, iš esmės būtų galima reaguoti į problemas, susijusias su viešųjų pirkimų procedūrų sistemineis pažeidimais ir trūkumais, interesų konfliktų rizika ir susirūpinimu dėl viešojo intereso patikos fondų, taip pat į papildomas priežastis, susijusias su tyrimu, baudžiamuoju persekiojimu ir kovos su korupcija sistema, su sąlyga, kad visos priemonės būtų tinkamai ir veiksmingai įgyvendintos;
- (39) tačiau dar reikia nustatyti išsamias siūlomų taisomųjų priemonių įgyvendinimo taisykles, visų pirma tai, kaip pagrindiniai priemonių elementai bus perkelti į faktinius teisės aktus, kurie turi būti priimti siekiant įgyvendinti taisomasias priemones. Turint omenyje, kad keletas Vengrijoje nustatytų problemų yra susijusios ne tik su teisinės sistemos pokyčiais, bet ir su konkrečiu pokyčių įgyvendinimu praktikoje, o pastarajam reikia ilgesnio laikotarpio, kad būtų pasiekta konkrečių rezultatų, kol šiame etape bus įgyvendinti bent pagrindiniai kai kurių taisomųjų priemonių elementai, kaip nurodyta rugpjūčio 22 d. Vengrijos pateiktų taisomųjų priemonių įgyvendinimo tvarkaraštyje, rizika Sąjungos biudžetui išlieka. Kol įsigalios pagrindiniai teisės aktai, kuriais būtų įgyvendinta daugelis siūlomų taisomųjų priemonių, ir atsižvelgiant į pirmiau pateiktą vertinimą, taip pat į galimybę, kad priemonės gali būti netinkamai įgyvendintos arba kad jų veiksmingumas susilpnės dėl jų turinio, pagrįstas Sąjungos biudžetui kylančios rizikos lygio įvertis šiuo metu atitinka 65 % atitinkamų programų, t. y. 5 procentiniais punktais mažiau nei įvertinta rizika, jei taisomųjų priemonių nebūtų;
- (40) kadangi 65 % atitinkamų programų lygį galima laikyti pagrįstu poveikio Sąjungos biudžetui arba jam kylančios didelės rizikos artiniu, atsižvelgiant į pateiktas taisomasias priemones, proporcinga priemonė yra 65 % išipareigojimų pagal atitinkamas programas sustabdymas;
- (41) [jei šio įgyvendinimo sprendimo priėmimo metu atitinkamos programos nėra patvirtintos, alternatyvi formuluotė: atsižvelgiant į tai, kad atitinkamos programos

dar nepatvirtintos, vienintelė galima atitinkama priemonė, kuri gali būti priimta pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 5 straipsnio 1 dalies b punktą, yra vienos ar daugiau programų patvirtinimo sustabdymas. Laikantis proporcingumo principo, vienos ar daugiau programų patvirtinimo sustabdymas turėtų būti proporcingas Sąjungos finansiniams interesams kylančiai rizikai;]

- (42) kalbant apie nustatytus pažeidimus, susijusius su viešojo intereso patikos fondais, bendra interesų konfliktų taisyklių išimtis ir skaidrumo stoka gali turėti poveikį biudžetui, kurį šie viešojo intereso patikos fondai ir jų valdomi subjektai gali vykdyti arba valdyti. Siūlomomis taisomosiomis priemonėmis Vengrija įsipareigojo reaguoti į visą su tuo susijusį Komisijos susirūpinimą. Atsižvelgiant į šį poveikį ir laukiant, kol įsigalios atitinkami Vengrijos teisės aktai, geriausias Sąjungos biudžeto apsaugos būdas būtų uždrausti užmegzti naujus teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su bet kuriais viešojo intereso patikos fondais ir jų valdomais subjektais pagal bet kurią programą, kuriai taikomas tiesioginis ar netiesioginis valdymas;
- (43) pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 5 straipsnio 2 dalį šis sprendimas nedaro neigiamo poveikio Vengrijos pareigoms įgyvendinti programas arba lėšas, kurios susijusios su sprendimu, ir visų pirma jos pareigoms galutinių gavėjų arba naudos gavėjų atžvilgiu, įskaitant pareigą atlikti mokėjimus pagal taikytinas konkrečių sektorių taisykles arba finansines taisykles. Vengrija kas tris mėnesius nuo šio sprendimo priėmimo turi teikti Komisijai ataskaitas apie tai, kaip ji vykdo tas pareigas;
- (44) Vengrija turėtų reguliariai informuoti Komisiją apie taisomųjų priemonių, kurių ji įsipareigojo imtis, įgyvendinimą,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

- (1) Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 4 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos yra tenkinamos, kad būtų galima imtis atitinkamų priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje.
- (2) Taisomosios priemonės, kurias remdamasi Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 6 straipsnio 5 dalimi pasiūlė Vengrija, nėra visiškai tinkamos siekiant reaguoti į 2022 m. balandžio 27 d. Vengrijai išsiųstame Komisijos pranešime pateiktas išvadas.

2 straipsnis

- (1) Sustabdoma 65 % biudžetinių įsipareigojimų, prisiimtų pagal šias sanglaudos politikos veiksmų programas:
- (a) Aplinkos ir energijos vartojimo efektyvumo veiksmų programą plius;
 - (b) Integruoto transporto veiksmų programą plius;
 - (c) Teritorinės plėtros ir gyvenviečių plėtros veiksmų programą plius.

Jei Tarybos įgyvendinimo sprendimo priėmimo metu Komisija nėra patvirtinusi nurodytų programų, alternatyvi formuluotė

Sustabdomas toliau nurodytų programų patvirtinimas: Aplinkos ir energijos vartojimo efektyvumo veiksmų programos plius ir (arba) Integruoto transporto veiksmų programos plius, ir (arba) Teritorinės plėtros ir gyvenviečių plėtros veiksmų programos plius.

- (2) Tais atvejais, kai Komisija vykdo Sąjungos biudžetą taikydama tiesioginį arba netiesioginį valdymą pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046⁶¹ 62 straipsnio 1 dalies a ir c punktus, nėra užmezgama teisiniais įsipareigojimais grindžiamų santykių su jokiais viešojo intereso patikos fondais, įsteigtais remiantis 2021 m. Vengrijos įstatymu Nr. IX, ir jokiais tokių viešojo intereso patikos fondų valdomais subjektais.

3 straipsnis

Vengrija iki 2022 m. lapkričio 19 d., o po to – kas tris mėnesius informuoja Komisiją apie taisomųjų priemonių, kurių Vengrija įsipareigojo imtis savo antrajame atsakyme, įskaitant papildomus įsipareigojimus, įtrauktus į 2022 m. rugsėjo 13 d. raštą, įgyvendinimą.

4 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Vengrijai.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

⁶¹ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (OL L 193, 2018 7 30, p. 1).